

Vandløbsrestaurering

Vejledning om tilskud til kommunale projekter
vedrørende vandløbsrestaurering

2018

Kolofon

Vandløbsrestaurering

Vejledning om tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering – 2018

Denne vejledning er udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet,
Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, 2018

Foto: Anne Møballe

© Miljø- og Fødevareministeriet

Miljø- og Fødevareministeriet Landbrugs- og Fiskeristyrelsen

Nyropsgade 30

1780 København V

Tlf.: 33 95 80 00

mail@lfst.dk

www.lfst.dk

Indhold

1.	Indledning	5
2.	Ordningens formål	5
3.	Administration af ordningen	6
4.	Afsatte midler	6
5.	Ansøgningsfrist	6
6.	Hvordan søger du om tilskud	7
7.	Hvem kan søge om tilskud	7
8.	Hvilke projekter og aktiviteter giver vi tilskud til	8
9.	Tilskuddets størrelse og projektets finansiering	17
10.	Vandløbsforekomster	18
11.	Afgørelse om tilsagn om tilskud eller afslag, herunder prioritering	22
12.	Hvilke udgifter kan du få tilskud til	23
13.	Særligt om løn til personale	25
14.	Hvilke udgifter kan du ikke få tilskud til	28
15.	Udgifternes rimelighed	29
16.	Udbudsregler	31
17.	Kriterier og forpligtelser	35
18.	Sådan skal du informere om dit projekt ("skiltning")	37

19.	Særligt om opretholdelse af projektet	37
20.	Igangsætning af projektet	38
21.	Besked om afgørelse om tilsagn	38
22.	Projektperioden	38
23.	Klageadgang	38
24.	Ændring af projektet	39
25.	Overdragelse af tilsagn	41
26.	Afslutning af projekt	41
27.	Udbetaling af tilskud	42
28.	Sagsbehandlingstid	43
29.	Evaluering efter projektets afslutning	43
30.	Projektet opgives	43
31.	Kontrol på stedet	43
32.	Bortfald af tilsagn, tilbagebetaling og nedsættelse af tilskud	43
33.	Straffebestemmelser og svig	46
34.	Force majeure	46
35.	Landbrugs- og Fiskeristyrelsens brug af data	47
36.	Lovgrundlag	48
37.	Yderligere oplysninger	49

1. Indledning

Denne vejledning skal du bruge, når du ønsker at søge om tilsagn om tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering under ordningen Vandløbsrestaurering 2018. Her finder du oplysninger om tilskudsordningens formål, hvem der kan søge, hvad du kan søge til, hvordan du gør, og om de forskellige betingelser der findes for at få tilskud.

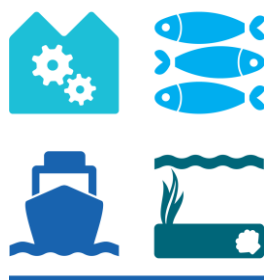
Der findes desuden en vejledning om udbetaling af tilskud under ordningen, som du skal bruge, når du skal søge om at få udbetalt det tilskud, som du har fået tilsagn til. Det er en god idé også at læse udbetalingsvejledningen, når du søger om tilsagn om tilskud.

Alle vejledninger findes på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen.

2. Ordningens formål

Tilskudsordningen Vandløbsrestaurering er en del af det danske Hav- og Fiskeriudviklingsprogram 2014-2020, der overordnet har til formål at medvirke til at indfri EU2020-målene om en intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst. Det vil ske gennem fremme af en fiskeripolitik, der balancerer hensyn til miljø, natur og behov for vækst og beskæftigelse i fiskeri og akvakultur.

HAV & FISK

Det er med den politiske aftale af 6. november 2014 om EHFF-programmet for 2014-2020 besluttet, at Hav- og Fiskerifonden medfinansierer aktiviteter relateret til EU's Vandrammedirektiv og Prioritised Action Framework for Natura 2000, der skal sikre god økologisk tilstand i det akvatiske miljø.

Formålet med tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering er at bidrage til genopretning af gydepladser og passager for fisk og at forbedre forholdene for flora og fauna i øvrigt, for omkostningseffektivt at sikre det fastlagte miljømål i konkrete vandløbsforekomster.

Du skal allerede på ansøgningstidspunktet sandsynliggøre, at projektet vil være med til at understøtte formålet med tilskudsordningen.

Tilskudsordningen støtter fysiske forbedringer i vandløb, der genskaber mere naturlige vandløb uden spærringer og med større fysisk variation. Et vandløbsrestaureringsprojekt foregår ved at restaurere vandløbsstrækninger (fremover kaldet vandløbsforekomster) ved brug af et antal af følgende restaureringer:

- 1) Mindre strækningsbaserede restaureringer f.eks. udlægning af groft materiale, træplantning eller hævning af vandløbsbund.

- 2) Større strækingsbaserede restaureringer f.eks. genslyngning eller åbning af rørlagte strækninger.
- 3) Punktbaserede restaureringer f.eks. fjernelse af fysiske spærringer, som muliggør vandrefisk og anden akvatisk faunas passage i vandløbene, etablering af sandfang eller okkerrensingsanlæg, der forbedrer miljøtilstanden på nedstrøms strækninger.

Vi kan give tilsagn om tilskud til:

- 1) Forundersøgelse af et projekt vedrørende vandløbsrestaurering.
- 2) Gennemførelse af et projekt vedrørende vandløbsrestaurering.

Du kan læse nærmere om indsatsområderne i afsnittet *Hvilke projekter og aktiviteter giver vi tilskud til*.

3. Administration af ordningen

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen administrerer ordningen og træffer afgørelse om tildeling af tilskud.

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen modtager ansøgninger om tilsagn om tilskud på kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering. Miljøstyrelsen indstiller og prioriterer projekterne. Landbrugs- og Fiskeristyrelsen træffer afgørelse om tildeling af tilskud efter indstilling og prioritering fra Miljøstyrelsen.

Alle ansøgninger om tilskud, projektændringer og udbetalinger under vandløbsrestaureringsordningen skal ske via Miljø- og Fødevareministeriets Tast selv-service (herefter 'Tast selv-service'). Link til Tast selv-service finder du på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsquide](#) under vandløbsrestaureringsordningen. Her finder du også links til vejledning i brug af Tast selv-service.

Du skal være opmærksom på, at Tast selv-service kan være lukket på nogle tidspunkter, f.eks. hver nat mellem kl. 24 og 01 samt onsdage mellem kl. 16 og 24, men også på andre tidspunkter. På vores hjemmeside lfst.dk under [Tast selv-service/Driftstatus](#) kan du finde mere information om lukninger af Tast selv-service. Desuden kan du se den aktuelle driftstatus for projektstøtteordninger i Tast selv-service. Fra tid til anden opstår der fejl og u hensigtsmæssigheder i Tast selv-service. Du kan sende en fejlmelding via vores hjemmeside lfst.dk/driftstatus/.

Al øvrig skriftlig kommunikation med Landbrugs- og Fiskeristyrelsen i forbindelse med tilskud under vandløbsrestaureringsordningen skal ske via e-mail til vandnatur@lfst.dk

4. Afsatte midler

Forud for hver ansøgningsrunde offentliggøres ordningens indikative økonomiske rammer for henholdsvis forundersøgelser og gennemførelsesprojekter på Miljøstyrelsens hjemmeside vandprojekter.dk

5. Ansøgningsfrist

Vi kan modtage din ansøgning i følgende perioder i 2018:

- 1. runde: 2. marts 2018 – 24. april 2018
- 2. runde: 3. august 2018 – 25. september 2018

Din ansøgning skal være modtaget i Landbrugs- og Fiskeristyrelsen senest den sidste dag i ansøgningsperioden kl. 23:59.

Hvis vi modtager din ansøgning efter ansøgningsfristen, vil den ikke blive behandlet, og den vil ikke blive overført til næste ansøgningsrunde.

6. Hvordan søger du om tilskud

Du skal sende din ansøgning om tilsagn om tilskud via Tast selv-service.

Link til Tast selv-service finder du på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen. Her finder du også links til vejledning i brug af Tast selv-service.

Din ansøgning skal indeholde:

- To direkte sammenlignelige tilbud fra leverandører vedrørende alle udgifter over 50.000 kr. for forundersøgelsesprojekter.
- To direkte sammenlignelige tilbud fra leverandører vedrørende alle udgifter over 50.000 kr. for etableringsprojekter, hvis tilbuddene er indhentet på tidspunktet for ansøgning.
- Indtegning af projektområdet i IMK (Internet Markkort).
- Oplysning om, hvorvidt dit projekt eller dele heraf er omfattet af udbudsloven eller tilbudsloven (se afsnit 16. *Udbudsregler*)
- Ved etableringsansøgninger skal en forundersøgelsesrapport vedlægges ansøgningen, hvis der foreligger en forundersøgelsesrapport.
- Eventuelle medarbejderkontrakter.

Det er vigtigt, at dit ansøgningskema er fyldestgørende, og at du har sendt alle relevante bilag med. Hvis ansøgningskemaet er mangelfuldt, f.eks. hvis du ikke har beskrevet projektet fyldestgørende - eller ikke har indhentet to tilbud på alle udgifter over 50.000 kr., kan det betyde, at du får et afslag eller nedsat tilskudsbeløb.

Indtegning af projektområdet i Internet Markkort (IMK)

Projektområdet skal i forbindelse med ansøgningen indtegnes i IMK, hvor du kan bruge laget Vandløbsforekomst, VP2 til at indtegne dit projekt. Du finder vejledning til indtegning i IMK på [tilskudsguiden](#) under vandløbsrestaurering.

Nødvendige tilladelser fra offentlige myndigheder.

Hvis du har opnået tilladelse fra offentlige myndigheder på tidspunktet for ansøgning om tilsagn om tilskud, kan den vedlægges ansøgningen. Hvis tilladelserne ikke er opnået på det tidspunkt, hvor du søger om tilsagn om tilskud, kan de eftersendes og skal senest indsendes ved ansøgning om udbetaling.

Kvittering for modtagelse af ansøgning

Vi kvitterer med kvitteringsbrev for at have modtaget din ansøgning. Når du sender din ansøgning via Tast selv-service, bliver kvitteringsbrevet sendt automatisk lige efter, at du har sendt din ansøgning.

7. Hvem kan søge om tilskud

Tilsagn om tilskud kan gives til følgende:

- Kommuner

I de tilfælde, hvor et projekt omfatter vandløbsrestaurering i flere kommuner, vælges én kommune som projektansvarlig og ansøger. Denne kommune vil blive tilsagnshaver og skal opfylde forpligtelserne i tilsagnet.

Frivillighed

Med hensyn til kommunernes forpligtelse til at gennemføre restaureringerne i Vandområdeplanen 2015-2021 henvises til Miljøstyrelsens hjemmeside: [Kommunernes forpligtelse](#)

Tilsagnshaver

Tilsagnshaver er den, der:

- Søger om tilsagn om tilskud.
- Modtager tilsagnet.
- Er ansvarlig for, at projektet gennemføres.
- Afholder udgifterne i projektet, dvs. modtager fakturaer fra leverandører.
- Betaler udgifterne i projektet.
- Søger om udbetaling af tilskud.
- Modtager tilskuddet.
- Opretholder projektet.

8. Hvilke projekter og aktiviteter giver vi tilskud til

Projekttyper

Vi kan give tilsagn om tilskud til:

- Forundersøgelse af vandløbsrestaureringsprojekter.
- Gennemførelse af vandløbsrestaureringsprojekter.

Du kan vælge om detailundersøgelsen skal ligge i forundersøgelsesprojektet eller i gennemførelsesprojektet. Læs nærmere herom under *Detailprojektering* i dette afsnit.

Der kan kun ydes tilskud til vandløbsrestaureringsprojekter under vandområdeplanerne 2015-2021, der opfylder bestemmelserne i Miljø- og Fødevarerministeriets gældende bekendtgørelse nr. 1023 af 29/06/2016 om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering (kriteriebekendtgørelsen).

Projekter

Et vandløbsrestaureringsprojekt består af en vandløbsforekomst med et antal strækningbaserede og/eller punktbaserede restaureringer¹. En ansøgning om tilskud til forundersøgelse eller gennemførelse af et vandløbsrestaureringsprojekt skal indeholde alle restaureringer inden for en vandløbsforekomst, inkl. punktbaserede restaureringer, der har til formål at forbedre forholdene inden for vandløbsforekomsten, men som kan være fysisk beliggende uden for vandløbsforekomsten.

De strækningbaserede og punktbaserede restaureringer inddeles i følgende grupper og typer:

Mindre strækningbaserede restaureringer:

- a) Udlægning af groft materiale.
- b) Udlægning af groft materiale og træplantning.

¹ Restaureringerne er vedtaget i bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer med hjemmel i § 7, stk. 1 og § 19, stk. 1 i lov om vandplanlægning (Vandområdeplaner 2015-2021).

- c) Udskiftning af bundmateriale.
- d) Hævning af vandløbsbund uden genslyngning.
- e) Etablering af træer langs vandløb.

Større strækingsbaserede restaureringer:

- a) Genslyngning.
- b) Åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og udlægning af groft materiale eller åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og genslyngning.
- c) Åbning af rørlagte strækninger uden hverken genslyngning eller hævning af bund, men med udlægning af groft materiale.

Punktbaserede restaureringer:

- a) Fjernelse af fysiske spærringer².
- b) Sandfang.
- c) Okkerrensingsanlæg.

Se i øvrigt en kort oversigt med supplerende bemærkninger til restaureringstyperne på vores hjemmeside i [Tilskudsguiden](#) under Vandløbsrestaurering og på Miljøstyrelsens hjemmeside [vandprojekter.dk](#)

Udskiftning af virkemidler

Det vil være muligt at udskifte de strækingsbaserede restaureringer eller punktbaserede restaureringer, der er angivet i vandområdeplanen for hver vandløbsforekomst.

De nærmere omstændigheder for hvordan en udskiftning sker, vil der blive informeret om særskilt på Miljøstyrelsens hjemmeside [vandprojekter.dk](#)

Kombination af restaureringer på samme fysiske beliggenhed

Det er muligt at kombinere flere VP2 restaureringer i vandløbsrestaureringsprojekterne. Kombinationsmulighederne fremgår af afsnit 37. *Bilag 1*, tabel 2.

Videreførte Vandplan1 (VP1) indsatser

Der er videreført en række indsatser fra første vandplanperiode (VP1) til vandområdeplan 2015-2021 (VP2). Nogle af indsatserne er alene videreført af hensyn til at sikre den juridiske forpligtelse til at gennemføre dem. Det omfatter indsatser, som har fået tilsagn om tilskud til forundersøgelse eller gennemførelse.

Første planperiode omfattede virkemidlerne *Udlægning af gydegrus og sten*, *Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger* og *Fjernelse af fysiske spærringer*.

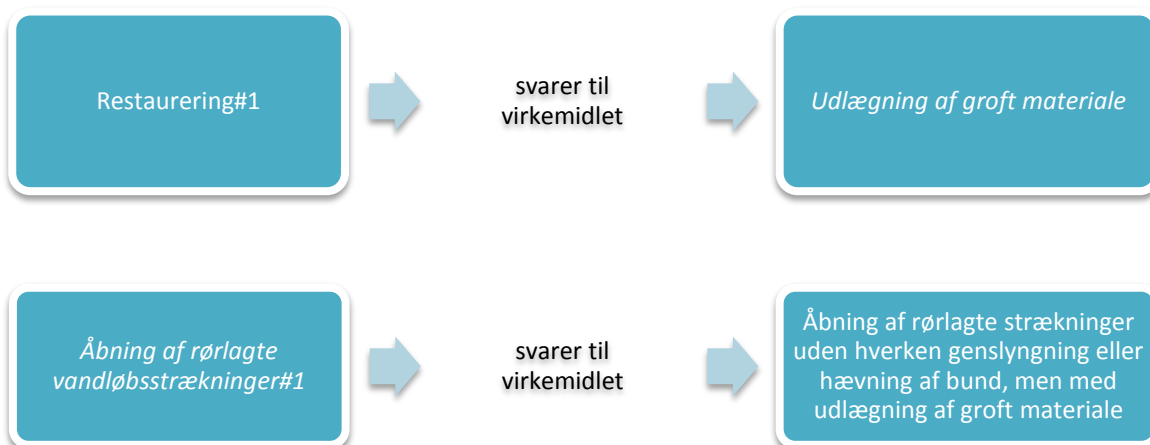
Alle restaureringer, der er videreførte indsatser fra VP1, er i indsatsprogrammets bilag 1 anført med et hævet 1-tal efter restaureringerne på en given vandløbsforekomst, eller i MiljøGIS for Vandområdeplanerne 2015-2021 med #1, se eksempel herunder:

- Udlægning af groft materiale, etablering af sandfang samt fjernelse af fysiske spærringer¹
- Genslyngning, udlægning af groft materiale sammen med etablering af træer, restaurering#1

I anden planperiode er VP1-overførte indsatser vedrørende *Udlægning af gydegrus og sten* navngivet *restaurering#1*. *Restaurering#1* svarer til VP2-virkemidlet *Udlægning af groft materiale* og kriterier, der gælder for VP2-virkemidlet, gælder også for VP1-virkemidlet.

² Hvis projektet vedrører fjernelse af spærringer, kan der kun gives tilsagn til udpegede spærringer, som fremgår af MiljøGIS VP2, under temalaget ”Indsats. Fjernelse af fysiske spærringer”.

VP1-virkemidlet *Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger* har beholdt sit navn i VP2, med hævet 1-tal eller #1, dvs. *Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger#1*. *Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger#1* svarer til VP2-virkemidlet *Åbning af rørlagte strækninger uden hverken genslyngning eller hævning af bund, men med udlægning af groft materiale (=smårestaurering)* og kriterier, der gælder for VP2-virkemidlet gælder også for VP1-virkemidlet.

Forundersøgelse af vandløbsrestaureringsprojekter

Tilskud til forundersøgelse af vandløbsrestaurering kan kun omfatte projekter, der lever op til bestemmelserne i § 4 i kriteriebekendtgørelsen.

En forundersøgelse skal redegøre for, hvordan vandløbsrestaureringen forventes at kunne bidrage til ordningens formål, samt hvordan projektet forventes at kunne blive gennemført, og om det vil leve op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsens § 5. Forundersøgelsen skal endvidere belyse relevante forhold vedrørende prioriteringskriterierne i § 6.

Det er dog ikke et krav, at du udarbejder en forundersøgelse, inden du søger om etablering af det samme projekt. Hvis du i forvejen er i besiddelse af relevante og fyldestgørende projektoplysninger, der muliggør en gennemførelsesansøgning, vil det ikke være nødvendigt at lave en forundersøgelse. Vær opmærksom på, om alle kriterier faktisk er belyst.

Oplysningerne i forundersøgelsen skal bruges i din ansøgning om gennemførelse af projektet. I en eventuel gennemførelsesansøgning skal du redegøre for, hvordan projektet lever op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsen. Med andre ord skal en forundersøgelse indeholde alle de informationer, der er nødvendige for at ansøge om tilskud til gennemførelse af projektet.

Inden du påbegynder forundersøgelsen, bør du besigtige vandløbsforekomsten, for at dit grundlag for at fastsætte prisen for forundersøgelsen bliver forbedret. Hvis en spærring eller rørlægning ikke kan registreres eller formodes at ligge et andet sted end angivet i MiljøGIS for vandområdeplanerne, kontaktes Miljøstyrelsen inden projektet iværksættes/ansøges for bekræftelse af spærringens/rørlægningens placering.

Forundersøgelsen skal angive, hvilke vandløbsrestaureringer inden for en vandløbsforekomst, projektet har til formål at undersøge, med henvisning til ID nr. af vandløbsforekomsten og eventuelle spærringer, som findes i [MiljøGIS VP2](#), under temalagene

- "VP 2 – indsatsprogram", hvor der vælges alle relevante restaureringer.
- "VP2 – Vandområdene afgrænsning og typologi" → "Vandområder, Vandløb" hvor der kan findes yderligere oplysninger om ID nr. og afgrænsninger på vandløbsforekomster

En vejledning i fremsøgning af de relevante vandløbsforekomster kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside vandprojekter.dk

Vurdering af forundersøgelsesansøgningen

Miljøstyrelsen vurderer ansøgninger om tilskud til forundersøgelse efter følgende kriterier i kriteriebekendtgørelsen:

1. Ansøgningen vedrører vandløbsrestaureringer inden for en vandløbsforekomst fastlagt i regler om indsatsprogrammer^{3,4}
2. Ansøgningen vedrører én og kun én vandløbsforekomst. En vandløbsforekomst kan dog deles i to strækninger, hvis vandløbsforekomsten dækker en samlet vandløbsstrækning på mere end 10 km, eller hvis der inden for vandløbsforekomsten ligger en eller flere vandløbsrestaureringer, hvor en forundersøgelse eller en gennemførelse af et vandløbsrestaureringsprojekt allerede er iværksat.
3. Ansøgningen angår alle restaureringer inden for vandløbsforekomsten, samt evt. tilknyttede okkerrensingsanlæg eller sandfang uden for vandløbsforekomsten (læs mere om vandløbsforekomster i afsnit 10. *Vandløbsforekomster*).
4. Forundersøgelsen er omkostningseffektiv, jf. de vejledende referenceværdier i bekendtgørelsen. Et ansøgt beløb til forundersøgelse pr. indsats på mere end 1,5 gange referenceværdien anses ikke for omkostningseffektivt (se mere under punktet *Omkostningseffektivitet og 'Betydelig effekt'* i dette afsnit).
5. Forundersøgelsen skal gøre det muligt at vurdere, om projektet vil opfylde kriterierne i kriteriebekendtgørelsens § 5.

Krav til indholdet af forundersøgelsen

Forundersøgelsen skal som minimum indeholde:

- Budget for gennemførelse af det samlede vandløbsrestaureringsprojekt.
- Fastsættelse og vurdering af projektets referenceværdi og omkostningseffektivitet.
- En redegørelse for, hvilke vandløbsrestaureringer, projektet har til formål at gennemføre i vandløbsforekomsten, med reference til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.
- En overordnet redegørelse for de anlægstekniske muligheder eller et detailprojekt, med beskrivelse af, hvordan projektet lever op til kriterierne, herunder:
 - Information om sammensætningen af det fremtidige bundsubstrat, dvs. komponenter - f.eks. dødt ved, sten, grus -, kornstørrelse og blandingsforhold.
 - Brinkanlæg ved etablering af nye vandløbsstrækninger.
 - Faldet på nye vandløbsstrækninger.
 - Genslyngningens meanderlængde på nye vandløbsstrækninger.
 - Maksimalvandføringen og tilpasning af sandfang ved etablering af sandfang.
 - Middelvandføringen og tilpasning af dimensionerne til middelvandføring ved etablering af okkerrensingsanlæg i forhold til opholdstiden.
 - Vandføring i omløbsstryg.
 - Vandløbsbundens kote på eksisterende og projekterede forhold og i forhold til terræn.
 - Træers placering.

For alle kriterier gælder det, at du skal forklare, hvis projektet ikke lever op til kriterierne i § 5.

Forundersøgelsesrapporten skal endvidere indeholde:

- Konsekvenserne af gennemførelse af vandløbsrestaureringsprojektet, herunder:

³ Bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter udstedt med hjemmel i § 19, stk. 1, i lov om vandplanlægning.

⁴ Hvis projektet vedrører fjernelse af spærringer, kan der kun gives tilsagn til udpegede spærringer, som fremgår af MiljøGIS VP2, under temalaget "Indsats. Fjernelse af fysiske spærringer".

- Hvorledes projektet sikrer en forbedring af tilstanden i vandløbet i henhold til de konkrete miljømål, fastlagt i de statslige vandområdeplaner 2015-2021, herunder projektets konsekvenser for passage og/eller gyde- og opvækstforhold for fisk og/eller for anden akvatisk flora og fauna i vandløbet.
- En oversigt over berørte lodsejere og deres holdning til projektet.
- Beskrivelse af evt. afværgeforanstaltninger.
- En oversigt over tekniske anlæg i projektområdet, og hvordan disse påvirkes.
- En beskrivelse af om vandløbet er omfattet af handleplaner for truede fiskearter, eller om vandløbet ligger i et Natura 2000-område, hvor vandløbsfauna indgår i udpegningsgrundlaget.
- En beskrivelse af muligheden for at dambrugserhverv kan videreføres eller omlægges inden for projektområdet under hensyn til miljøpåvirkningen, hvis restaureringsprojektet berører dambrug.
- Et kort eller tegning, der viser det nuværende og det projekterede fremtidige vandløbsforløb ved etablering af nye vandløbsstrækninger.
- En oversigt over, hvilke regler gennemførelsen af projektet er omfattet af, og en vurdering af muligheden for at opnå de nødvendige myndighedstilladelser.

Ved lodsejerinddragelse bør inddragelsen ske så tidligt som muligt i processen, således at lodsejernes idéer og ønsker kan inddrages i det omfang, de er relevante i forbindelse med gennemførelsen af restaureringen og en omkostningseffektiv realisering af formålene hermed.

Gennemførelse af vandløbsrestaureringsprojekter

Tilskud til gennemførelse af vandløbsrestaurering kan kun omfatte projekter, der lever op til bestemmelserne i kriteriebekendtgørelsen.

OBS! Hvis der er opnået tilsagn om tilskud til et forundersøgelingsprojekt, kan kommunen først søge om tilsagn til gennemførelse af samme projekt, når forundersøgelsen er afsluttet og Miljøstyrelsen har fremsendt en udtalelse om gennemført forundersøgelse til kommunen.

Krav til ansøgning om gennemførelse

Ved ansøgning om gennemførelse skal du redegøre for, hvordan projektet vil leve op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsen.

En ansøgning om gennemførelse skal som minimum indeholde:

- En redegørelse for, hvilke vandløbsrestaureringer i én vandløbsforekomst, projektet har til formål at gennemføre, dvs.:
 - Alle restaureringer *inden for* vandløbsforekomsten.
 - Samt eventuelle okkerrensingsanlæg eller sandfang *uden for* vandløbsforekomsten (læs mere om vandløbsforekomster i afsnit 10. *Vandløbsforekomster*).
 - Når projektet vedrører fjernelse af spærringer, kan der kun gives tilsagn til udpegede spærringer, som fremgår af [MiljøGIS VP2](#), under temalaget "Indsats. Fjernelse af fysiske spærringer".
- Henvielse til vandløbsforekomstens og eventuelle spærringers ID nr., som findes i [MiljøGIS VP2](#), under temalagene:
 - "VP 2 – indsatsprogram", hvor der vælges alle relevante restaureringer.
 - "VP2 – Vandområdernes afgrænsning og typologi" → "Vandområder, Vandløb" hvor der kan findes yderligere oplysninger om ID nr. og afgrænsninger på vandløbsforekomster. En vejledning i fremsøgning af de relevante vandløbsforekomster, kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside vandprojekter.dk.
- En beskrivelse af, hvordan projektet sikrer en forbedring af tilstanden i vandløbet i henhold til det konkrete miljømål for vandløbsforekomsten⁵, herunder:

⁵ Jf. bekendtgørelse nr. 795 af 24/06/2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster

- Hvordan projektet vil medføre forbedret passage for vandrende fisk og/eller forbedrede opvækst- og gydeforhold for fisk og/eller forbedrede forhold for akvatisk flora og fauna i øvrigt.
- Hvordan selve udførelsen af projektet underbygger den tilsigtede forbedring af forholdene i vandløbet. Ved udlægning af groft materiale/sten- og gydegrus bør DTU-Aquas vejledning "Sådan laver man en gydebanke rigtigt" generelt følges, og størrelsen og mængden af sten skal tilpasses de naturgivne betingelser.
- En beskrivelse af selve anlægsprojektet.
- Ved anlæg af nye vandløbsstrækninger i forbindelse med fjernelse af spærringer eller genåbning af rørlagte strækninger beskrives fald og anlæg, samt om vandområdeplanernes kriterier til sikring af kontinuitet og om faunapassageudvalgets anbefalinger generelt er fulgt.
- Beskrivelse af evt. afværgeforanstaltninger.
- Beskrivelse af tekniske anlæg i projektområdet, og hvordan disse påvirkes.
- En oversigt over berørte lodsejere og deres holdning til projektet.
- En oversigt over, hvilke regler gennemførelsen af projektet er omfattet af, og om de nødvendige myndighedstilladelser er opnået.
- Budget for etablering af projektet. Hvis prisen overstiger 1,5 x referenceværdien, anses gennemførelsesprojektet for ikke at være omkostningseffektivt (se dog punktet *Omkostningseffektivitet og 'betydelig effekt'* i dette afsnit).
- En beskrivelse af om vandløbet er omfattet af handleplaner for truede fiskearter eller om vandløbet ligger i et Natura 2000-område, hvor vandløbsfauna indgår i udpegningsgrundlaget.
- Hvis dambrug indgår i restaureringsprojektet, skal muligheden for at dambrugserhverv kan videreføres eller omlægges inden for projektområdet under hensyn til miljøpåvirkningen, beskrives.

Hvis der er meddelt tilsagn om tilskud til forundersøgelse, skal forundersøgelsesrapporten vedlægges ansøgning om gennemførelse af vandløbsrestaureringsprojekt.

Vurdering af gennemførelsesansøgningen

Miljøstyrelsen vurderer ansøgninger om tilskud til gennemførelse efter følgende kriterier i kriteriebekendtgørelsen:

1. Projektet vedrører vandløbsrestaureringer inden for en vandløbsforekomst, fastlagt i regler om indsatsprogrammer⁶. Projektet vedrører kun én vandløbsforekomst. En vandløbsforekomst kan dog deles i to strækninger, hvis vandløbsforekomsten dækker en samlet vandløbsstrækning på mere end 10 km, eller hvis der inden for vandløbsforekomsten ligger en eller flere vandløbsrestaureringer, hvor en forundersøgelse eller en gennemførelse af et vandløbsrestaureringsprojekt allerede er iværksat.
2. Projektet er omkostningseffektivt. Et ansøgt beløb på mere end 1,5 gange referenceværdien for vandløbsforekomsten anses ikke for omkostningseffektivt (se dog punktet *Omkostningseffektivitet og 'betydelig effekt'* i dette afsnit).
3. Ved udlægning af groft materiale og udskiftning af bundmateriale skal materialet bestå af naturligt bundsubstrat som grus, gydegrus, sten og dødt ved.
4. Ved hævning af vandløbsbunden uden genslyngning skal vandløbsbunden hæves, således at vandløbet ligger tættere på terræn.
5. Ved åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og med genslyngning eller åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og med udlæg af groft materiale må brinkanlæg ikke være stejlere end 1:1,5. Faldet på strækningen skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰.

⁶ Bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter udstedt med hjemmel i § 19, stk. 1, i lov om vandplanlægning

6. Ved åbning af rørlagte strækninger uden hverken hævning af bund eller genslyngning, men med udlægning af groft materiale, må brinkanlæg ikke være stejlere end 1:1,5. Faldet på strækningen skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰.
7. Ved etablering af træer langs vandløb skal træerne plantes under kronekanten på brinken. Træerne skal være hjemmehørende løvfældende arter og de skal plantes i grupper.
8. Ved genslyngning skal vandløbet genslynges med en meanderlængde på mellem 10 og 14 gange vandløbets bundbredde. Faldet på vandløbet skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰, og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5.
9. Ved fjernelse af fysiske spærringer må faldet ikke overstige 10 ‰ og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5. Ved etablering af omløbsstryg dimensioneres stryget således, at der opretholdes mindst 50 % af medianminimumsvandføringen i stryget samtidig med, at der ikke må fjernes mere end 50 % af medianminimumsvandføringen fra stryget.
10. Ved etablering af sandfang skal størrelsen af sandfanget være tilpasset maksimalvandføringen i vandløbet.
11. Ved etablering af okkerrensingsanlæg skal anlægget dimensioneres således, at opholdstiden vil være mindst 10 timer ved middelvandføring.

Det skal bemærkes, at kriteriet nr. 9 ikke ændrer gældende lovbestemmelser, herunder vandforsyningsloven. Kriteriet gælder alene for tilskudsadministrationen og kan ikke lægges til grund ved administration af anden lovgivning.

Kriterierne nr. 5, 6, 8 og 9, 1. pkt. (angående kriteriet *Ved fjernelse af fysiske spærringer må faldet ikke overstige 10 ‰ og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5*) kan fraviges under henvisning til konkrete naturmæssige, landskabelige, bygningsmæssige eller kulturhistoriske forhold samt væsentlig infrastruktur.

Opmærksomhedspunkter vedrørende kriterieoverholdelsen

Ved genslyngning fordrer kriterie 8, at vandløbet genslynges med en meanderlængde på mellem 10 og 14 gange vandløbets bundbredde. Det præciseres at bundbredden, som beregningen af meanderlængden foretages ud fra, er den *fremtidige* bundbredde.

Ved åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og med genslyngning eller åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og med udlæg af groft materiale indeholder kriterie 5 to alternativer: enten foretages hævning af bund med genslyngning eller hævning af bund og udlægning af groft materiale. Vær opmærksom på, at hvis røråbningen indebærer genslyngning, skal den genslyngede strækning etableres med en meanderlængde på mellem 10 og 14 gange den fremtidige bundbredde, jf. ovenstående punkt. Hvis det ikke er muligt, og kriteriet ikke kan fraviges i henhold til § 5, stk. 3. kan åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og med udlæg af groft materiale anvendes.

Ved ansøgning om tilskud til okkerrensingsanlæg bliver referenceværdien, som indgår i beregningen af projektets omkostningseffektivitet, beregnet på baggrund af referenceværdien på maks. 1 okkerrensingsanlæg. Herefter gælder det som de øvrige restaureringer, at tilsagnshaver doserer virkemidlet i forhold til hvad der er nødvendigt for at opnå miljømålet for vandløbsforekomsten. Dvs. der må gerne i forbindelse med projektet anlægges flere okkerrensingsanlæg, hvis det i projektbeskrivelsen er vurderet nødvendigt. Vær også opmærksom på, at i ansøgningskemaet skal der angives typologien for det/de vandløb hvor projektets okkerrensingsanlæg placeres, hvilket kan afvige fra vandløbsforekomstens typologi.

Ved ansøgning om tilskud til sandfang bliver referenceværdien, som indgår i beregningen af projektets omkostningseffektivitet, beregnet på baggrund af referenceværdien på op til 2 sandfang. Der kan dog kun beregnes på 2 sandfang pr. vandløbsforekomst, hvis der faktisk indgår etablering af to eller flere sandfang i projektet. Derefter gælder det som de øvrige restaureringer, at tilsagnshaver doserer virkemidlet i forhold til hvad der er nødvendigt for at opnå miljømålet for vandløbsforekomsten. Dvs. der må gerne i forbindelse med projektet anlægges flere sandfang, hvis det i projektbeskrivelsen er vurderet nødvendigt. Vær også opmærksom på, at i ansøgningsskemaet skal der angives typologien for det/de vandløb hvor projektets sandfang placeres, hvilket kan afvige fra vandløbsforekomstens typologi.

Afsnit 37. Bilag 1, tabel 1 viser i oversigtlig form, hvilke kriterier de forskellige restaureringer skal leve op til.

Detailprojektering

Det er muligt at søge om tilskud til detailprojektering, og du kan vælge om detailprojektet skal være indeholdt i forundersøgelsen eller gennemførelsesprojektet.

Detailprojekt i forundersøgelsesprojektet

Der er to sæt referenceværdier til vandløbsrestaureringsprojekter, opdelt efter om der ansøges om tilskud til forundersøgelse med eller uden detailprojektering.

Forundersøgelse med detailprojektering

- Høj referenceværdi
- Efter selve forundersøgelsesdelen, der skal redegøre for projektets forudsætninger jf. kriteriebekendtgørelsens § 4, § 5 og § 6, skal der laves en skriftlig vurdering af, om projektet er realiserbart.
- Detailprojektering laves på baggrund af en positiv vurdering af restaureringsprojektets gennemførlighed.

Forundersøgelse uden detailprojektering

- Lav referenceværdi
- Forundersøgelsen skal redegøre for projektets forudsætninger jf. kriteriebekendtgørelsens § 4, § 5 og § 6.
- Der kan ansøges om tilskud til detailprojektering i gennemførelsesansøgningen.

Vælger du at lægge detailprojektet i forbindelse med forundersøgelsen, er det et krav, at du foretager en vurdering af, om et evt. gennemførelsesprojekt vil kunne etableres omkostningseffektivt og leve op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsen.

Du skal foretage denne vurdering efter selve forundersøgelsesdelen og inden udførelse af detailprojekteringen. Vurderingen skal være skriftlig og indgå i den forundersøgelsesrapport, der senere indsendes.

Hvis forundersøgelsen viser, at det foreslåede projekt ikke er omkostningseffektivt vil detailprojektet ikke være støtteberettiget. Du kan evt. foreslå et alternativt projekt end det beskrevet i forundersøgelsesrapporten, og dermed vil det være muligt at forsætte med

detailprojektering, hvis du vurderer at et andet og billigere projekt vil leve op til kriteriebekendtgørelsen.

Vælger du således at lade detailprojektet indgå i forundersøgelsen, kan du med fordel opdele forundersøgelsen i to faser:

Fase 1: Hvis forundersøgelsen i denne fase viser, at projektet er realiserbart og i øvrigt er omkostningseffektivt i forhold til kriteriebekendtgørelsens referenceværdi, så kan rådgiver efter aftale fortsætte med fase 2. I modsat fald stopper arbejdet med forundersøgelsen efter fase 1, og du kan søge udbetaling af tilskud til den del alene.

Fase 2: Detailprojektering, udbud og kontrahering med entreprenør. Herefter søges tilskud hjem til hele tilsagnsbeløbet.

Opdelingen i faser kan med fordel afspejles i dit udbudsmateriale og din kontrakt med rådgiver.

For både forundersøgelse med detailprojektering og forundersøgelse uden detailprojektering gælder det, at forundersøgelsen kan afsluttes inden at forundersøgelsen er fuldt tilvejebragt, hvis de indledende registreringer viser, at projektet ikke bør gennemføres; f.eks. hvis en spærring ikke eksisterer.

Bemærk dog, at du ved anmodning om undtagelse for at gennemføre en restaurering i alle tilfælde skal kontakte Miljøstyrelsen.

Detailprojekt i gennemførelsesprojektet

Vælger du at ligge detailprojektet i etableringen, skal du være opmærksom på, at det kun er støtteberettiget, hvis gennemførelsesprojektet gennemføres i sin helhed.

Omkostningseffektivitet og 'betydelig effekt'

Det er et kriterie for tilskud til vandløbsrestaureringsprojekter, at projektet er omkostningseffektivt. I kriteriebekendtgørelsen er der et bilag med vejledende referenceværdier, som er udgangspunkt for Miljøstyrelsens vurdering af omkostningseffektiviteten af alle ansøgninger, både forundersøgelser og gennemførelser.

Kriteriet med omkostningseffektivitet er indført for at sikre den bedste forvaltning af statslige tilskudsmidler og dermed størst mulig målopfyldelse pr. tilskudskrone.

I vandløbsrestaureringssammenhæng er størst mulig målopfyldelse lig med længst mulig strækning med målopfyldelse eller længst mulig opstrøms strækning, fordi det er biologisk relevant at vurdere prisen i forhold til den strækning, der åbnes op til.

Du skal være opmærksom på, at vurderingen af omkostningseffektivitet ikke er en vurdering af, om et projekt som sådan er korrekt budgetteret. Generelt vil et forholdsvis dyrt projekt, der åbner til en kort opstrøms strækning, vurderes som værende ikke-omkostningseffektivt. Denne generelle konsekvens er dermed også udtryk for, at der skal være proportionalitet mellem pris og effekt.

Et projekt anses som værende ikke-omkostningseffektivt, hvis det ansøgte beløb overstiger strækningens referenceværdi med mere end 1,5 gange. Dette kan dog fraviges i to tilfælde:

- 1) Det projekt, der forundersøges eller etableres, vedrører fjernelse af en spærring ved et dambrug, som nedlægges efter frivillig aftale mellem kommunen og dambruget og, hvor kommunen tidligere har fået tilsagn om tilskud efter en statslig tilskudsordning til opkøb af retten til opstemning af vandløbet.
- 2) En gennemførelse af projektet vil have *betydelig effekt* i forhold til formålet med tilskudsordningen.

Alle projekter, der indstilles til tilsagn om tilskud, forventes at bidrage til opnåelse af de konkrete miljømål, der er fastlagt for indsatsen dvs. at projekternes gennemførelse forbedrer de fysiske forhold i eller i tilknytning til vandløbsforekomsten.

Når kommunen derfor skal begrunde om et vandløbsrestaureringsprojekt, hvor det ansøgte beløb er højere end 1,5 gange vandløbsforekomstens referenceværdi, har *betydelig effekt*, bedes du lave en konkret vurdering af om gennemførelsen af projektet restaurerer eller skaber passage til en helt særlig vandløbsstrækning eller tilgodeser nogle helt særlige biologiske eller naturmæssige forhold. Din begrundelse skal indgå i ansøgningen.

Miljøstyrelsen vurderer tilskudsansøgninger, der umiddelbart ikke er omkostningseffektive, efter nedenstående vejledende retningslinjer:

- Vandløbsforekomsten indeholder restaureringer, der ved gennemførelse sikrer faunapassage til mindst ca. 10 km opstrøms liggende målsat vandløb.
- Der er tale om den sidste vandløbsforekomst med indsatsbehov i et vandløbssystem, hvor flere indsatser tidligere er gennemført, og hvor gennemførelse af projektet vil sikre de mål, der er beskrevet i § 1, stk. 2 i kriteriebekendtgørelsen, på mindst 10 km målsat vandløb udover længden på den pågældende vandløbsforekomst. Gennemførelsen af projektet skal således have betydning for at en større del af vandløbssystemet kan opnå målopfyldelse - baseret på ansøgers foreliggende oplysninger.
- Vandløbsforekomsten vil ved gennemførelse af projektet udgøre den eneste potentielle gydestrækning i vandløbssystemet, eller åbne op til det eneste gydevandløb/strækning i vandløbssystemet- baseret på ansøgers foreliggende oplysninger.
- Vandløbsforekomsten eller dele af denne ligger i et Natura 2000-område, og projektet vil understøtte målopfyldelse (gunstig bevaringsstatus) i forhold til udpegningsgrundlaget for området – dvs. hvis der er vandløbsfauna (f.eks. odde og snæbilen), vandranke eller vandløbsnaturtyper på udpegningsgrundlaget.

9. Tilskuddets størrelse og projektets finansiering

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen kan give tilsagn om tilskud på 100 % af de samlede, tilskudsberettigede udgifter i projektet.

Landbrugs- og Fiskeristyrelsens tilskud til projekterne finansieres delvist af EU (34 %) via Den Europæiske Hav- og Fiskerifond, og delvist af nationale midler fra Miljø- og Fødevareministeriet (66 %).

Eksempler på beregning af tilskud:

I tilsagnet har vi godkendt de tilskudsberettigede udgifter til 400.000 kr., og du har fået tilsagn om tilskud på max. 400.000 kr.

- Det viser sig, at projektet bliver **billigere** end forventet på tilsagnstidspunktet, idet de godkendte tilskudsberettigede udgifter på udbetalingstidspunktet er 396.000 kr. Du får udbetalt 396.000 kr., da vi kun kan give tilskud til faktiske udgifter og maksimalt tilsagnsbeløbet.
- Det viser sig, at projektet bliver **dyrere** end forventet på tilsagnstidspunktet. F.eks. koster projektet 404.000 kr. Du får udbetalt 400.000 kr. Tilskuddet kan ikke forhøjes, selv om projektet bliver dyrere.

Udbetalingen på det maksimale tilsagnsbeløb forudsætter, at vi kan godkende udgifterne som tilskudsberettigede, og at betingelserne for tilsagn er opfyldt.

Det er vigtigt, at du redegør for hele projektets finansiering i ansøgningen. Den samlede finansiering af et projekt må ikke overstige projektets samlede udgifter.

Anden offentlig, national medfinansiering

For nogle ordninger under Hav og Fiskeriudviklingsprogrammet gælder, at projekter kan medfinansieres med andre offentlige, nationale midler, f.eks. midler fra en kommune, en region, en offentlig fond eller tilskud i form af garanti, kaution eller lignende. Dette er ikke muligt under denne ordning.

Andre EU-tilskud

Du kan ikke få tilskud til udgifter, som du får EU-tilskud til under en anden ordning eller på anden måde.

10. Vandløbsforekomster

Et vandløbsrestaureringsprojekt består af én og kun én vandløbsforekomst med alle strækningsbaserede og/eller punktbaserede restaureringer.

En vandløbsforekomst kan kun deles i to strækninger, hvis vandløbsforekomsten dækker en samlet vandløbsstrækning på mere end 10 km, eller hvis der inden for vandløbsforekomsten ligger en eller flere vandløbsrestaureringer, hvor en forundersøgelse eller en gennemførelse af et vandløbsrestaureringsprojekt allerede er iværksat.

De restaureringstyper, som i Vandområdeplanerne 2015-2021 er angivet på den enkelte vandløbsforekomst, skal ikke nødvendigvis gennemføres på hele vandløbsforekomstens længde. Det er op til kommunen at dosere restaureringstypen. Doseringen af den enkelte restaureringstype skal være tilstrækkelig til, at det konkrete miljømål fastsat i miljømålsloven bliver opfyldt.

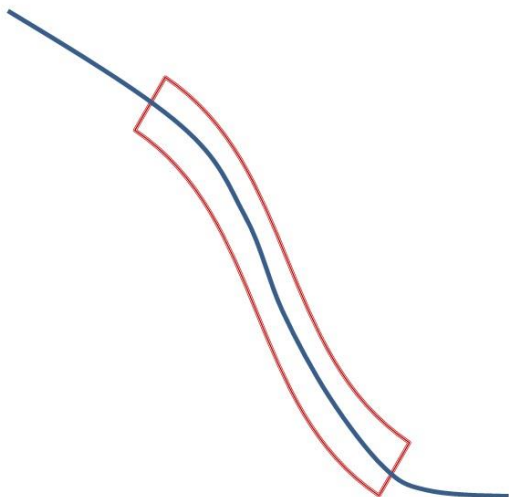
De forskellige restaureringstyper skal ikke nødvendigvis udføres på samme lokalitet, men der er mulighed for at kombinere visse restaureringstyper på samme lokalitet. Oversigt med kombinationsmuligheder findes i afsnit 37. *Bilag 1*, tabel 2.

I det følgende vil de forskellige ansøgningsmuligheder blive gennemgået lidt nærmere.

Vandløbsforekomsten

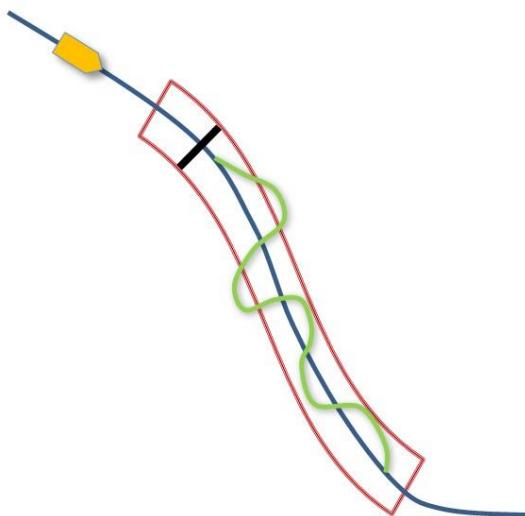
En vandløbsforekomst er en given strækning og længde på et vandløb. Vandløbsforekomsterne er udpegede og målsatte strækninger af vandløbene i vandområdeplanerne og er tildelt et ID nr.

En vandløbsforekomst kunne se sådan ud (fig. 1):

Figur 1: Et vandløb med vandløbsforekomst udpeget til vandløbsrestaurering vises i eksemplet med rød markering.

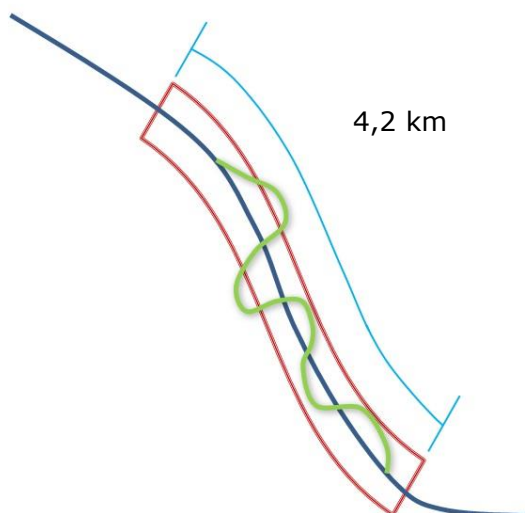
Inden for samtlige vandløbsforekomster er der en andel, der er udpeget til vandløbsrestaurering. Det er inden for disse vandløbsforekomster, at vandløbsrestaureringsprojekterne skal foregå, og hvor de strækningsbaserede og punktbaserede restaureringer skal anvendes. Nogle punktbaserede restaureringer (okkeranlæg og sandfang) kan dog ligge uden for en vandløbsforekomst (fig. 2).

Figur 2: Vandløb med vandløbsforekomst. I eksemplet er der i vandområdeplanerne angivet, at der skal ske en genslyngning (grøn), fjernes en spærring (sort lodret streg) og etableres et okkerrensningsanlæg (gul) uden for selve vandløbsforekomsten.

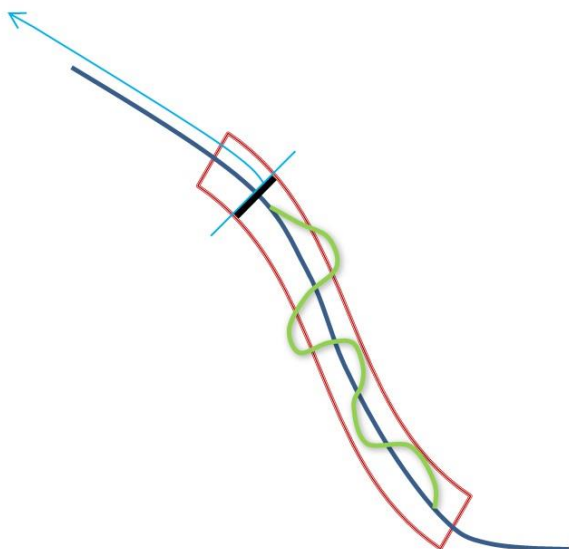
Hvordan udregnes vandløbsforekomstens referenceværdi for et vandløbsrestaureringsprojekt?

Vandløbsforekomstens stræknings referenceværdi udregnes ved at gange længden af hele vandløbsforekomstens strækning med de fastsatte referenceværdier, som fremgår af bilag 1 i kriteriebekendtgørelsen.

Figur 3: Vandløbsforekomst med længdeangivelse, som ganges med referenceværdien for at fastsætte projektets samlede omkostningseffektivitet.

Og hvis der findes punktbaserede restaureringer i tilknytning til vandløbsforekomsten, bliver referenceværdien hertil lagt oven i referenceværdien for restaureringstyperne inden for vandløbsforekomsten (fig. 4).

Figur 4: Vandløbsforekomst indeholdende 2 restaureringstyper, nemlig genslyngning (større strækningsbaseret restaurering) og fjernelse af fysisk spærring (punktbaseret restaurering). Referenceværdien for spærringen udregnes på baggrund af den opstrøms strækning.

Eksempler på fastsættelse af vandløbsforekomstens referenceværdi

De vejledende referenceværdier for restaureringstyperne fremgår af bilag 1 i kriteriebekendtgørelsen⁷.

⁷ Der tages i eksemplet forbehold for justeringer af referenceværdierne angivet i kriteriebekendtgørelsens bilag 1.

Eksempel 1

Forudsætninger

- Der ansøges om tilskud til etablering inkl. detailprojektering.
- Vandløbsforekomsten er 4,2 km lang og ligger i et type 1 vandløb.
- Der findes 2 restaureringstyper i tilknytning til vandløbsforekomsten: 'Genslyngning' (større strækningsbaserede restaurering), og 'Fjernelse af fysisk spærring' med en opstrøms længde på 6,7 km.

Genslyngningens referenceværdi findes ved at gange længden af vandløbsforekomsten (4,2 km) med referenceværdien for vandløbsrestaureringsgruppen *Større restaureringer* for type 1 vandløb, inkl. detailprojektering (49.500 kr./km)

Spærringens referenceværdi udregnes ved at gange den opstrøms længde (6,7 km) med referenceværdien for Fjernelse af fysiske spærringer (26.000 kr./km opstrøms strækning)

Disse to værdier lægges sammen til en samlet referenceværdi.

Projektets referenceværdi: $(4,2 \text{ km} \times 49.500 \text{ kr./km}) + (6,7 \text{ km} \times 26.000 \text{ kr./km}) = 382.100 \text{ kr.}$

Projektet vurderes som omkostningseffektivt, hvis det ansøgte beløb er under $382.100 \text{ kr.} \times 1,5 = 573.150 \text{ kr.}$

Eksempel 2

Forudsætninger

- Der ansøges om tilskud til gennemførelse uden detailprojektering.
- Vandløbsforekomsten ligger i type 2 vandløb.
- Der findes 1 restaureringstype i tilknytning til vandløbsforekomsten: 'Sandfang' (punktbasert restaurering).
- I projektbeskrivelsen er angivet en løsning med etablering af 3 sandfang i tilløb til vandløbsforekomsten. Tilløbene er type 1 vandløb.

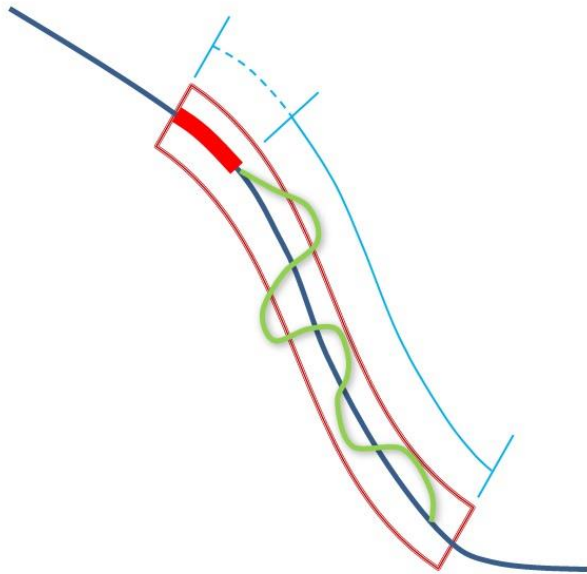
Referenceværdien for sandfang i type 1 vandløb skal anvendes. Projektets referenceværdi kan beregnes på maks. 2 sandfang.

Projektets referenceværdi: $(2 \times 16.000 \text{ kr./stk.}) = 32.000 \text{ kr.}$

Projektet vurderes som omkostningseffektivt, hvis det ansøgte beløb er under $32.000 \text{ kr.} \times 1,5 = 48.000 \text{ kr.}$ Der gives tilsagn til etablering af 3 sandfang med den pågældende projektøkonomi såfremt projektet lever op til betingelser for tilsagn.

Hvis der tidligere er opnået tilsagn til en VP 1 indsats i vandløbsforekomsten

Det kan i nogle tilfælde være muligt, at et allerede etableret vandløbsrestaureringsprojekt fra den tidligere VP1-periode er beliggende inden for vandløbsforekomsten. Da der ikke kan opnås tilskud til de samme projekter to gange, skal du i ansøgningen oplyse, hvor lang den strækning er, som tidligere har opnået tilsagn. Denne længde vil blive fratrukket vandløbsforekomstens længde og referenceværdien vil blive udregnet på baggrund af den tilbageværende strækning (fig. 5).

Figur 5: Vandløbsforekomst, hvor der tidligere er gennemført en vandløbsrestaurering (fed rød markering).

Er der f.eks. i en tidligere VP 1 indsats udlagt gydegrus i tempier ud over en længere strækning, er det stadig den samlede længde af restaureringen, der skal fratrækkes vandløbsforekomstens strækning.

11. Afgørelse om tilsagn om tilskud eller afslag, herunder prioritering

Afslag og delvist afslag

Vi træffer afgørelsen om tilsagn eller afslag på ansøgning om tilsagn om tilskud på grundlag af indstilling fra Miljøstyrelsen.

Derudover kan vi give afslag eller delvist afslag til et projekt, hvis vi vurderer, at:

- De påkrævede oplysninger i ansøgningen er ikke afgivet.
- Ansøgningen ikke er tilstrækkeligt oplyst.
- Projektet ikke bidrager til opfyldelse af formålet med ordningen.
- Det ansøgte projekt eller investering ikke er tilstrækkelig set i forhold til projektets samlede udgifter.
- Projektet ikke er tilskudsberettiget.
- Projektet ikke er indstillet til tilsagn af Miljøstyrelsen.
- Du har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller har fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse.
- De bevillingsmæssige rammer er opbrugte.
- Udgifterne ikke er tilskudsberettigede.
- De anslåede udgifter ikke er rimelige.

Prioritering af projekter og pointsystem

Vi skal udvælge de projekter, der giver størst effekt, uanset at der ikke er søgt om flere penge, end der er afsat til ordningen.

Ansøgninger om tilskud til forundersøgelse af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering prioriteres efter bedste omkostningseffektivitet og forud for ansøgninger om etablering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering.

Ansøgninger om tilskud til etablering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering prioriteres efter følgende prioriteringskriterier:

- 1) Omkostningseffektivitet.
- 2) Muligheden for, at dambrugserhverv kan videreføres eller omlægges inden for projektområdet under hensyn til miljøpåvirkningen.
- 3) Vandløb omfattet af nationale handleplaner for truede fiskearter, eller vandløb i Natura 2000-områder, hvor vandløbsfauna indgår i udpegningsgrundlaget.
- 4) Projektets virkning i forhold til forbedrede forhold for fiskebestandene i vandløbet, der medvirker til opnåelse af det konkrete miljømål, fastlagt i de vedtaget statslige vandområdeplaner 2015-2021.

Der gives point for hvert af de ovennævnte kriterier. Kriterie nr. 1, indgår i afvejningen med 40 %. Kriterierne i nr. 2-4, indgår i afvejningen med hver 20 %.

Såfremt flere ansøgninger opnår samme antal point, prioriteres ansøgningerne efter omkostningseffektivitet.

12. Hvilke udgifter kan du få tilskud til

Udgifterne skal være nødvendige for at gennemføre projektet, og de skal være direkte relateret til projektaktiviteterne og til gennemførelse af projektet.

Det er dit ansvar at redegøre for dette i ansøgningen. Du skal derfor udspecificere alle udgifter, når du søger om tilsagn om tilskud. Det betyder, at du skal beskrive og forklare udgiftsposterne i detaljer.

Nødvendige udgifter er udgifter, uden hvilke projektet eller projektaktiviteterne ikke kan gennemføres.

Udgifterne skal være **direkte relateret til projektet**, som eksempel kan nævnes udlægning af grus og gydegrus.

Vi kan kun udbetale tilskud til udgifter, som er **afholdt** af tilsagnshaver inden for projektperioden. En udgift er afholdt, når varen er leveret eller arbejdet/ydelsen er udført, og leverandøren har udstedt en faktura til tilsagnshaver.

Udgifter er kun tilskudsberettigede, hvis de er **betalt** af tilsagnshaver tidligst ved projektperiodens start, og hvis de er **betalt** af tilsagnshaver, inden ansøgning om udbetaling af tilskud sendes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen. Udgifter skal betales fra en konto der tilhører tilsagnshaver.

Oversigt over tilskudsberettigede udgifter

De tilskudsberettigede udgifter kan omfatte udgifter til:

1. Løn til tilsagnshavers personale (se afsnit 13. *Særligt om løn til personale*).
2. Information og møder
3. Konsulentbistand
4. Overhead (Se afsnit 13. *Særligt om løn til personale*).

For projekter vedrørende etablering kan de tilskudsberettigede udgifter også omfatte:

5. Undersøgelser og

6. Anlægsarbejde herunder køb af nye materialer og til nødvendig transport af disse materialer.

Vi kan godkende **andre udgifter** end de ovennævnte som tilskudsberettigede. Det er en betingelse for godkendelse, at vi vurderer, at udgifterne er af væsentlig betydning for at gennemføre projektet.

Rejseudgifter

Der kan kun ydes tilskud til rejseomkostninger til tilsagnshaver og tilsagnshavers personale.

Ved udgifter til **tog, bus, fly og færge** gives kun tilskud til økonomiklasse. Billetter accepteres som gyldig dokumentation for både afholdt og betalt udgift. Ved udbetaling af tilskud skal du kunne dokumentere udgifterne ved kopi af billetter.

Indkvartering og **diæter** registreres efter satsreguleringen for tjenesterejser i staten for det år, hvor udgiften er afholdt. Se Finansministeriets cirkulære om satsregulering for tjenesterejser. Indkvartering skal ske i nærheden af bestemmelsesstedet.

I nævnte cirkulære er hoteldispositionsbeløbet for hotelophold i udlandet angivet ved en sats for det enkelte land, f.eks. 88 Euro i Portugal og 127 Euro i Italien⁸. Hoteldispositionsbeløbet for Danmark er angivet til 1.264 kr. inkl. moms, hvilket er 1.011,20 kr. ex moms. Det er disse satser, vi vurderer som rimelige, og som du skal anvende, når du søger om tilsagn om tilskud. Ved udbetaling af tilskud til hotelophold kan kun faktiske udgifter indgå, dog max. satsreguleringen. Det betyder, at hvis dit hotelophold viser sig at blive dyrere end satsen i statens cirkulære, vil du kun kunne få tilskud ud fra satsen i cirkulæret. Hvis dit hotelophold bliver billigere end satsen i statens cirkulære, vil du kun kunne få tilskud ud fra den faktiske pris på hotelopholdet.

Refusion for **kørsel i egen bil** kan kun ske til statens laveste kørselstakst i det år kørslen finder sted. Der kan ikke gives tilskud til brændstof. Udgiften kan dog aldrig forhøjes, uanset ændringer i statens kørselstakst. Udgiften skal kunne dokumenteres ved kørselsregnskab for den enkelte medarbejder. Dette kørselsregnskab skal sendes med, når du søger om udbetaling af tilskud.

Kørselsregnskabet skal indeholde:

- Information om hvem der har kørt.
- Dato for hvornår kørslen er foretaget.
- Antallet af kilometer.
- Formålet med kørslen, f.eks. møde med samarbejdspartner NN.
- Adresser på hvorfra kørslen starter og slutter.

Konsulentbistand

Hvis du søger om tilskud til konsulentbistand, skal timeantallet og timeprisen fremgå af din ansøgning om tilsagn om tilskud, og du skal beskrive, hvilken opgave konsulenten skal udføre.

Konsulentens udgifter til rejser, kørsel, fortæring og repræsentation skal være indeholdt i konsulentens timepris, da de ellers vil blive trukket ud af tilskudsgrundlaget før udbetaling.

Fakturaen for konsulentbistanden skal være tilstrækkelig detaljeret til, at vi kan afgøre, om den er i overensstemmelse med tilsagnet og projektbeskrivelsen og vedrører projektet. Antal timer, timepris og udførte opgaver skal fremgå af fakturaen.

⁸ Cirkulære om Satsregulering pr. 1. januar 2015 for tjenesterejser, Moderniseringsstyrelsen 18. december 2014.

Udstyr

Udstyr er f.eks. maskiner, inventar og analyseudstyr. Du kan kun få tilskud til køb af *nyt* udstyr og ikke til køb af *brugt* udstyr. Du kan ikke få tilskud til *reparation* af udstyr.

Materialer

Materialer er som udgangspunkt varer, som forbruges i projektet, og som ikke kan genbruges efter projektet, f.eks. gydegrus.

Leje af lokaler

Hvis du har behov for at leje lokaler uden for din virksomhed for at gennemføre aktiviteterne i projektet, kan du få tilskud til dette. Tilskudsberettigede udgifter til leje af lokaler omfatter rene lejeudgifter og ikke udgifter til f.eks. indkvartering og forplejning i forbindelse hermed. Kun udgifter til leje af lokaler i projektperioden er tilskudsberettigede.

Gebyrer, miljøtillæg og lignende

Gebyrer, som er nødvendige for at gennemføre projektet, er tilskudsberettigede, medmindre de er omfattet af den pågældende bekendtgørelses udtømmende liste over ikke-tilskudsberettigede projektudgifter, under Vandløbsrestaureringsordningen. Et betalingsgebyr er f.eks. ikke tilskudsberettiget, da det er en omkostning forbundet med jeres pengeinstitut. Et miljøtillæg betragtes som et gebyr. Miljøtillæg er tilskudsberettiget, hvis de er nødvendige for gennemførelsen af jeres projekt. Dette gælder også for lignende tillæg, såsom energitillæg og miljøbidrag, der på samme måde som miljøtillægget, er tilskudsberettiget.

Indtægter i projektperioden

Hvis projektet genererer indtægter i projektperioden, f.eks. salg af træ, flis eller andet, skal indtægterne fratrækkes de samlede, tilskudsberettigede udgifter. Dette sker på udbetalingstidspunktet. På ansøgningstidspunktet skal du oplyse, om du *forventer*, at projektet genererer indtægter i projektperioden.

13. Særligt om løn til personale

Personale

Tilsagnshavers personale kan udføre arbejde i projektet i projektperioden, og udgifterne hertil kan indgå som tilskudsberettigede udgifter. Ved tilsagnshavers personale forstås medarbejdere, som allerede er ansat hos tilsagnshaver, og nye medarbejdere som ansættes hos tilsagnshaver for en tidsbegrænset periode i forbindelse med det konkrete projekt.

Kommuner kan som tilsagnshaver bruge medarbejdere i egen entreprenøraftdeling til at udføre opgaver i projektet. Dette betragtes som udgifter til tilsagnshavers personale.

Lønkategorier, timesatser og årsløn

Hver medarbejder, der modtager løn i projektet, skal placeres inden for én af 5 kategorier, alt efter hvilken type arbejde medarbejderen udfører i projektet. Du skal derfor vurdere, hvilke typer af opgaver hver medarbejder løser i projektet, da det er opgavetyperen (og ikke uddannelse eller stillingsbetegnelse), der bestemmer hvilken lønkategori en given medarbejder skal placeres i.

Til hver kategori er der knyttet en timesats, som er den maksimale timeløn, der kan godkendes som tilskudsberettiget inden for kategorien (både på tilsagns- og udbetalingstidspunkt). Der kan dog kun udbetales til den faktiske timeløn for en medarbejder. Hvis en medarbejder er placeret i lønkategori 2, hvor den maksimale timesats er 386 kr., kan der kun udbetales til en timeløn på 362 kr., hvis medarbejderens faktiske timeløn er 362 kr.

Lønkategori*	Maksimal timesats (kr.)
1. Almindeligt ledelsesarbejde inden for administration, erhvervsorienterede funktioner og produktions- og servicevirksomhed. **	560
2. Arbejde, der forudsætter viden på højt niveau inden for pågældende område, naturvidenskab og ingeniørvirksomhed (inden for naturvidenskab, ingeniør, økonomi, administration, jura, samfundsvidenskab).	386
3. Arbejde, der forudsætter viden på mellemniveau (teknisk arbejde inden for videnskab, i ingeniørvirksomhed, skib- og luftfart, forretningservice, økonomi, administration og salg, jura, samfundsvidenskab, kultur, information og kommunikationsteknikerarbejde).	351
4. Almindeligt kontor- og kundeservicearbejde (sekretærarbejde, regnskab).	292
5. Arbejde inden for landbrug, skovbrug og fiskeri, ekskl. medhjælp.	267

*) Medarbejdere med arbejdsbestemte tillæg kan godt komme op i en højere lønkategori på grund af de arbejdsbestemte tillæg, Det skal dokumenteres, at medarbejderen stiger i lønkategori på grund af sådanne tillæg.

**) I særlige tilfælde kan lønkategori 1 omfatte arbejde, der forudsætter særlig erfaring og relevant specialviden på højeste niveau inden for et fagområde, som skal tilgodeses i projektet.

For funktionærer udregnes timelønnen som årslønnen delt med det timeantal, der udgør ét årsværk. Et årsværk er på 1513 timer. Årsværket på 1513 timer gælder for en fuldtidsansat medarbejder. Hvis medarbejderen er ansat på nedsat tid, er årsværket for denne medarbejder mindre end 1513 timer. Hvis en medarbejder f.eks. er ansat 32 timer om ugen og ikke 37 timer (svarende til fuld tid), er årsværket $32/37 * 1513 \text{ timer} = 1309 \text{ timer}$.

Årslønnen må indeholde:

- Ferieberettiget løn.
- Arbejdsgivers betalte pensionsudgift.
- Arbejdsgivers betalte ATP-udgift.
- Arbejdsgivers betalte udgifter til andre lønrelaterede omkostninger (f.eks. barselsfonden, flexfonde).
- Feriepenge optjent under ansættelsen på projektet.

Årslønnen må ikke indeholde (listen er ikke udtømmende):

- Gratialer.
- Provisioner.
- Andre ikke-overenskomstmæssige ydelser.
- Fri bil, telefon, fri kost og logi, personalegoder m.m.

For timelønnede beregnes årslønnen som den faktiske timeløn, plus feriepenge på 12,5 % optjent i den periode, hvor medarbejderen arbejder på projektet. Hvis den faktiske timeløn er 200 kr., er timelønnen inkl. feriepenge = $1,125 * 200 \text{ kr.} = 225 \text{ kr.}$

Overhead

Overhead beregnes som 15 % af de samlede, tilskudsberettigede udgifter til løn til tilsagnshavers personale. Hvis de samlede, tilskudsberettigede udgifter til løn er 100.000 kr., er de samlede, tilskudsberettigede udgifter til overhead 15.000 kr. (15 % af 100.000 kr.).

Personalets arbejdsopgaver og tidsforbrug i projektet

Når du søger om tilsagn om tilskud, er det vigtigt, at du beskriver medarbejdernes arbejdsopgaver i projektet så detaljeret, at opgaverne kan placeres inden for de 5 løn kategorier og samtidig kan relateres til de konkrete aktiviteter i projektbeskrivelsen.

Projektet inddeles i delaktiviteter, f.eks. 1) Projektledelse 2) ejendomsræssige forundersøgelser, 3) opmålinger, 4) rapportere 5) teknisk forundersøgelse.

For hver delaktivitet skal du uddybe de konkrete arbejdsopgaver og fordele arbejdsopgaverne i de 5 lønkategorier. Du skal desuden angive det tilhørende timeantal for hver lønkategori og timesatsen. Vi bruger oplysningerne til at vurdere, om opgaverne er placeret i den rigtige lønkategori, dvs. til at vurdere om priserne er rimelige.

Du må ikke angive et timeantal og en timesats i en delaktivitet, uden også at beskrive medarbejdernes arbejdsopgaver detaljeret.

Ved ansøgning om tilsagn er det ikke nødvendigt at angive navne på alle konkrete medarbejdere. Du skal dog oplyse navne på nøglepersoner i projektet.

Beskrivelsen af arbejdsopgaver for hver lønkategori for hver delaktivitet skal som udgangspunkt laves på medarbejderniveau. Hvis et projekt omfatter mange medarbejdere (to eller flere) inden for samme lønkategori, der udfører samme type af opgaver i projektet, kan de grupperes i samme arbejdsbeskrivelse.

Timeregnskab

Ved ansøgning om udbetaling af tilskud skal det være muligt at henføre en konkret medarbejder til en konkret arbejdsopgave i projektet. Du skal derfor sende information om, hvilke medarbejdere, der har udført hvilke arbejdsopgaver. Det gøres ved at sende timeregnskab for medarbejderne. Du skal ikke sende timeregnskab for fuldtidsansatte medarbejdere, der arbejder fuldtids på projektet. Du skal sende timeregnskab for medarbejdere, der arbejder deltids på projektet.

Timeregnskabet skal udarbejdes regelmæssigt for den enkelte medarbejder og som minimum på månedsbasis. Det er tilladt at bruge virksomhedens eget system til timeregnskab.

Af timeregnskabet skal fremgå antallet af timer pr. aktivitet, dato for arbejdets udførelse og vigtigste arbejdsopgaver, som er gennemført inden for aktiviteten.

Timeregnskabet skal underskrives og dateres af medarbejderen og arbejdsgiveren.

Lønsedler

Når du søger om udbetaling af tilskud, skal du sende lønsedler for alle de medarbejdere, der indgår i udbetalingsanmodningen, idet der kun kan udbetales til den faktiske timeløn. Du skal sende lønsedler for hele den periode, som udbetalingsanmodningen vedrører for de pågældende medarbejdere. Se nærmere i *Udbetalingsvejledningen*, på vores hjemmeside i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen.

Aftaler

Ved udbetaling af tilskud til løn til medarbejdere, skal du sende en aftale om projekttilknytning for hver medarbejder, der har udført arbejde i projektet.

Aftalen skal bl.a. indeholde:

- Projektets titel.
- Medarbejderens navn.
- Perioden for medarbejderens arbejde på projektet, start- og slutdato.
- Timeantallet for udført arbejde i projektet i den periode, der ønskes udbetalt tilskud for.
- Beskrivelse af hvilke opgaver medarbejderen har udført i projektet.

Der kan kun udbetales tilskud til løn, når der foreligger en konkret tidsbegrænset og skriftlig aftale med den ansatte. Aftalen skal være underskrevet af medarbejderen og arbejdsgiveren. Du finder skema til aftale om projekttilknytning på vores hjemmeside i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen.

14. Hvilke udgifter kan du ikke få tilskud til

De tilskudsberettigede udgifter kan ikke omfatte (listen er ikke udtømmende):

1. Udgifter, som du har afholdt og/eller betalt inden Landbrugs- og Fiskeristyrelsen har givet tilsagn eller tilladelse til at igangsætte projektet.
2. Udgifter, som du ikke har betalt, inden du sender ansøgning om udbetaling af tilskud til os.
3. Udgifter, hvor fakturaen ikke er udstedt til tilsagnshaver, men til en anden end tilsagnshaver.
4. Udgifter til tilsagnshavers eget arbejde, herunder arbejde udført af formænd og tegningsberettigede bestyrelsesmedlemmer i foreninger og organisationer.
5. Udgifter til køb af brugt udstyr og brugt materiel.
6. Udgifter til leje og leasing af udstyr.
7. Udgifter til reparation af udstyr.
8. Udgifter til opførelse og ombygning af bygninger.
9. Udgifter til udarbejdelse af ansøgning om tilsagn om tilskud.
10. Almindelige driftsudgifter (se nedenstående definition).
11. Udgifter til regnskabs- og revisorvirksomhed, herunder forberedelse og fremskaffelse af oplysninger, der er nødvendig for varetagelsen af disse opgaver.
12. Bogholderi, debitoropfølgning, fakturering, udarbejdelse af skatte- og driftsregnskab.
13. Advokatomkostninger.
14. Udgifter i form af naturalydelse (se nedenstående beskrivelse).
15. Udgifter til produkter og ydelser, som tilsagnshaver sælger fra egen virksomhed.
16. Finansierings- og pengeinstitutomkostninger.
17. Renter af gæld.
18. Udgifter til moms, medmindre momsen endeligt bæres af dig.
19. Udgifter, der vedrører aktiviteter, som du er forpligtet til at gennemføre i medfør af anden lovgivning (se nedenstående beskrivelse).
20. Udgifter, hvortil der gives andre EU-tilskud.
21. Udgifter, hvortil der er modtaget tilskud fra anden offentlig myndighed.
22. Udgifter til projekter, der kun omfatter forskningsaktiviteter.
23. Køb med ejendomsforbehold.
24. Udgifter til køb af fast ejendom, herunder køb af jord.
25. Udgifter, hvortil der gives tilskud fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen under en anden ordning.
26. Værdien af eget arbejde.
27. Udgifter vedrørende aktiviteter, som ejer eller forpagter af vandløbet er forpligtet til at gennemføre i medfør af anden lovgivning.
28. Udgifter, der ikke er specificeret i budgettet.
29. Udgifter til køb af køretøjer til ekstern transport.
30. Udgifter til at varetage sædvanlige myndighedsopgaver.
31. Udgifter til indretninger, der tiltrækker fisk.
32. Udgifter til direkte udsætning af levende akvatiske organismer.

Almindelige driftsudgifter

Almindelige driftsudgifter omfatter f.eks. husleje, forsikringer af enhver art, energiforbrug, kontorholdsudgifter, telefon, abonnementer på tidsskrifter mv.

Drift af sandfang og okkeranlæg efter projektets gennemførelse er ikke tilskudsberettiget og anses som almindelige driftsudgifter.

Desuden er igangværende aktiviteter, som er en del af ansøgers almindelige løbende drift, ikke tilskudsberettigede.

Udgifter, der vedrører aktiviteter, som du er forpligtet til at gennemføre i medfør af anden lovgivning

Som eksempel kan nævnes sikring af afvandingsinteresserne, der er fastlagt i henhold til vandløbsloven⁹, herunder vandløbsvedligeholdelse som f.eks. grødeskæring.

Naturalydelse

Ved naturalydelse forstås levering af bygge- og anlægsarbejder, varer, tjenesteydelser og jord og fast ejendom, for hvilke ingen kontantbetalinger dokumenteret ved fakturaer eller dokumenter med en tilsvarende bevisværdi er foretaget.

Anvender du kommunens andre afdelinger til udførelse af projektet betragtes udgiften som løn til eget personale, se afsnit 13. *Særligt om løn til personale*, mens udgifter til brug af kommunens egne maskiner ikke er støtteberettiget.

15. Udgifternes rimelighed

Du skal i ansøgningen om tilsagn udspecificere alle udgiftsposter i projektet og angive, hvilke opgaver der skal udføres, og hvilke genstande der forventes indkøbt. Ved udspecificering menes, at du skal beskrive og forklare udgiftsposterne i detaljer.

Når vi modtager en ansøgning om tilskud, skal vi vurdere, om udgifterne til projektet er rimelige. Det betyder, at du i alle tilfælde skal dokumentere, at der er tale om rimelige udgifter/priser. Denne vurdering hænger ikke sammen med, om projektet skal konkurrenceudsættes, se afsnittet *Udbudsregler*.

For alle udgifter gælder, at du på udbetalingstidspunktet skal kunne dokumentere udgiften ved faktura eller kvittering, som du skal sende sammen med din ansøgning om udbetaling af tilskud.

Udgifter over 50.000 kr.

Ved **alle udgifter over 50.000 kr.** skal du sende to direkte sammenlignelige tilbud, der viser, at du skal betale, hvad der svarer til markedspris for den pågældende vare eller ydelse.

Du kan kun opnå tilsagn om tilskud til det billigste tilbud. Du må gerne vælge det dyre tilbud, men det er altid det billigste, som vi beregner tilskuddet ud fra. Du må også gerne vælge en 3. leverandør, det vil sige en leverandør, som ikke har afgivet et af de to tilbud, der bruges til at vurdere udgiftens rimelighed. Du skal være opmærksom på, at dette er anderledes, hvis dit projekt er omfattet af udbudsreglerne, se afsnittet *Udbudsregler*.

På tidspunktet for ansøgning om tilsagn skal tilbuddene anvendes til at fastsætte et godkendt budget for projektet. På udbetalingstidspunktet kan alene faktiske udgifter, som fremgår af fakturaer fra leverandør, indgå ved beregning af tilskuddet.

Det er vigtigt, at vi kan identificere beløbene fra tilbuddene i budgettet i ansøgningen.

Eksempel på, hvordan du skal angive prisen i budgettet:

Hvis der er to tilbud fra leverandører af gydegrus; et på 70.500 kr. og et på 90.000 kr., og du vælger leverandøren med det *billigste* tilbud, skal der i budgettet stå **70.500 kr.**

⁹ Bekendtgørelse nr. 1579 af 08/12/2015 af lov om vandløb, med senere ændringer

Hvis du vælger leverandøren med det *dyreste* tilbud, skal der i budgettet stadig stå **70.500 kr.** Du må gerne vælge leverandøren med det dyre tilbud, men du kan kun opnå tilskud beregnet ud fra prisen i det *billigste* tilbud.

Hvis der kun er én udbyder / leverandør

Hvis en budgetpost vedrører en vare eller ydelse, der er så speciel, at der kun er én udbyder/leverandør, skal du vedlægge det indhentede tilbud sammen med din forklaring på, hvorfor du kun har indhentet ét tilbud. Du skal desuden vedlægge dokumentation fra leverandøren på, at han er eneforhandler af en bestemt teknologi/vare/konsulentydelse. Vi vurderer, om vi kan godkende din forklaring og dokumentation.

Udgifter på og under 50.000 kr.

Ved udgifter til indkøb af varer og ydelser, hvor prisen på ansøgningstidspunktet er og forventes at være på eller under 50.000 kr., er det ikke nødvendigt at sende tilbud. Vi skal dog stadig vurdere, om priserne er rimelige, og vi kan efterspørge dokumentation på udgifter på og under 50.000 kr. ved vurdering af ansøgningen. Det er en forudsætning for vores vurdering af udgifternes rimelighed, at du har udspecificeret udgifterne tilstrækkeligt detaljeret. Hvis du f.eks. søger om tilskud til udgifter til opmåling af vandløb, er det vigtigt, at du skriver, hvor lang en strækning, der skal opmåles og prisen pr. meter.

Du skal efterfølgende kunne dokumentere udgiften ved faktura, kvittering eller lignende.

Udgifter til konsulentbistand

Kravet om, at du skal sende to tilbud for udgifter over 50.000 kr., gælder også for udgifter til konsulentbistand.

Du skal angive timeprisen og timeantallet i ansøgningen. Du skal redegøre detaljeret for, hvilken opgave konsulenten skal udføre i projektet og for prisen for opgaven, når du søger om tilsagn om tilskud. På udbetalingstidspunktet skal du sende en detaljeret faktura for konsulentbistanden, idet fakturaen skal indeholde timeantallet, timeprisen og beskrivelse af opgaven.

Den maksimale timepris for konsulentbistand, vi kan godkende som rimelig, er 1.200 kr. pr. time. Vi foretager en konkret vurdering af timesatsens rimelighed for hver konsulentydelse i det enkelte projekt, idet vi ser på, hvilken opgave konsulenten skal udføre.

Handel mellem afhængige parter/armslængdeprincippet

Prisen for en given ydelse må ikke være påvirket af sammenfald af interesser mellem sælger og køber, dvs. at udvekslingen af varer og tjenesteydelser sker fuldt ud som på det frie marked under fuld konkurrence. Med interesseforbunden/afhængig part menes, at der mellem to parter er et indbyrdes ejerforhold, en bestemmende eller betydelig indflydelse, familiemæssige relationer eller en fælles tilknytning til samme større organisatoriske enhed.

Eksempel på parter, som altid anses for interesseforbundne/afhængige, er:

- Ægtefæller eller anden familie, hvor den ene er tilskudsmodtager, og den anden driver den virksomhed, der leverer varer eller tjenesteydelser til projektet.
- Virksomheder ejet af sammen person.
- En virksomhed, der ejer en anden virksomhed (f.eks. moder- og datterselskab).
- Øvrige koncernforbundne virksomheder.

Er tilbuddet afgivet af en af ansøger afhængig virksomhed, kan du kun få tilskud til kostprisen af varen/ydelsen. Kostprisen er den faktiske afholdte og betalte nettoudgift hos den part, som leverer varen/ydelsen. Du skal vedlægge dokumentation for kostprisen. Hvis du ikke kan dokumentere kostprisen, vil vi nedsætte prisen ud fra en skønsmæssig vurdering. Hvis det ikke er muligt for os at vurdere kostprisen skønsmæssigt, vil vi nedsætte prisen med 25 %.

Du skal være opmærksom på, at fakturering mellem kommunernes afdelinger ikke er tilskudsberettiget. Løn og materialer kan dækkes.

Krav til et tilbud

Et tilbud fra en leverandør skal indeholde:

- Leverandørens CVR nr.
- Leverandørens navn, adresse mv.
- Dato.
- Beskrivelse af, hvad der leveres (hvilket udstyr (herunder model), hvilke materialer, hvilken opgave).
- Oplysning om mængden af det leverede.
- Prisen pr. stk. og samlet for det leverede.
- Beskrivelse af, hvad der evt. er inkluderet i leverancen og prisen, f.eks. installering, levering, oplæring af personale i brug af maskinen mm.
- Eventuelle rabatter og generelle prisnedslag.
- Angivelse af, om prisen er med eller uden moms.

Der skal være tale om reelle tilbud fra en leverandør, dvs. at leverandøren har til hensigt at sælge den pågældende vare til den oplyste pris.

Hvis du - som konsulent for ansøger - har udarbejdet ansøgning om tilsagn om tilskud til projektet, kan et tilbud fra dig ikke være med til at dokumentere den rimelige pris på udgifter i projektet. Du skal derfor sende to tilbud fra andre sammen med ansøgningen.

På tilskudsguiden under Vandløbsrestaureringen kan du se eksempel på hvordan en tilbudsliste kan se ud.

Sammenlignelige tilbud

For at to tilbud er direkte sammenlignelige, skal følgende være opfyldt:

- Leverandørerne skal have forskellige CVR nr.
- Leverandørerne skal være uafhængige (se punktet *Handel mellem afhængige parter* i afsnittet *Udgifternes rimelighed*).
- Tilbuddene skal omfatte det samme produkt, så prisen kan sammenlignes. Det ene tilbud må f.eks. ikke være på en Fiat 500 og det andet på en Lamborghini, da det ikke er samme kategori af køretøj.
- Hvis det ene tilbud indeholder poster/elementer, som det andet tilbud ikke gør, skal det være muligt at trække udgiften for disse poster fra, så priserne kan sammenlignes. Hvis f.eks. det ene tilbud indeholder udstyr og installering af dette udstyr, og det andet tilbud kun indeholder selve udstyret uden installering, skal prisen for installering oplyses separat på tilbuddet, så det er muligt at sammenligne prisen på selve udstyret.

Tilbuddene skal være tilstrækkeligt detaljerede til, at vi kan vurdere, om de er direkte sammenlignelige. Du skal forklare, hvordan tilbuddene er sammenlignelige.

16. Udbudsregler

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen skal som kontrolmyndighed sikre, at de gældende udbudsregler er overholdt på projekter, hvor der udbetales tilskud.

Som offentlig eller offentligretlig tilsagnshaver efter denne ordning er I omfattet af reglerne i **udbudsloven**¹⁰, når I køber varer og tjenesteydelser.

Hvis reglerne ikke er fulgt, kan det betyde **nedsat tilskud**. Vi anbefaler derfor, at I sætter jer grundigt ind i reglerne på www.kfst.dk.

Hvordan opfylder I loven?

Hvis jeres kontrakt om køb af varer eller tjenesteydelser overstiger EU's tærskelværdi¹¹, skal I sætte opgaven i udbud efter reglerne i udbudslovens afsnit II. Reglerne er omfattende, og vil ikke blive gennemgået her. Vi henviser jer til at sætte jer grundigt ind i loven og vejledningen på <http://www.kfst.dk/Offentlig-konkurrence/Udbud/Vejledninger-om-udbudsregler>.

Hvis jeres kontrakt om køb af varer eller tjenesteydelser, som er under EU's tærskelværdi,¹² har klar grænseoverskridende interesse, skal I annoncere opgaven på udbud.dk, før I indgår kontrakt¹³. I skal være opmærksomme på udbudslovens regler om kriterier for tildeling og orientering af tilbudsgivere.

En opgave har grænseoverskridende interesse, når leverandører fra andre medlemslande kan tænkes at ville byde på opgaven.

Hvis jeres kontrakt om køb af varer eller tjenesteydelser som er under EU's tærskelværdi,¹⁴ men over 500.000 kr. ikke har klar grænseoverskridende interesse, skal I sikre jer, at købet foregår på markedsmæssige vilkår, før I indgår kontrakt¹⁵. Det kan I f.eks. gøre ved at gennemføre en markedsafdækning og på grundlag af denne indhente et tilbud, indhente to tilbud, eller annoncere opgaven. Annoncering kan ske på jeres egen hjemmeside eller på udbud.dk. Derudover skal I blandt andet være opmærksomme på udbudslovens regler om orientering af tilbudsgiverne.

På Konkurrence- og forbrugerstyrelsens hjemmeside www.kfst.dk/offentlig-konkurrence kan I læse mere om udbudsreglerne, herunder om, hvilke tærskelværdier der gælder.

Hvis I foretager indkøb i henhold til SKI aftalen, har ydelsen været i udbud, ligesom indkøb under andre offentlige indkøbsaftaler også kan være indgået på baggrund af udbud. Men I skal stadig kunne dokumentere det jf. nedenfor.

Send dokumentation med udbetalingsanmodningen

Du skal senest ved anmodning om udbetaling dokumentere, at du har opfyldt reglerne.

Du skal opbevare al dokumentation for, at reglerne er overholdt, dvs. ikke kun det, som skal indsendes, i mindst 5,5 år fra datoen for slutudbetaling. Det betyder blandt andet, at du også skal opbevare det eller de tilbud, du ikke har accepteret.

Vi kan på ethvert tidspunkt forlange at se materialet.

Hvad skal I sende ind?

Afhængigt af, hvilke regler i udbudsloven, I er omfattet af, skal I sende følgende dokumentation;

Er I omfattet af udbudslovens afsnit II

10 Lov nr. 1564 af 15. december 2015, "udbudsloven".

11 Udbudslovens § 6.

12 Udbudsloven, § 10, jf. § 6.

13 Udbudsloven, § 191 og 192, jf. § 2.

14 Udbudsloven, § 11, jf. § 6.

15 Udbudsloven, § 193.

- Udbudsbekendtgørelsen fra EU Tidende, eller et link til den,
- Selve udbudsmaterialet,
- Modtagne tilbud,
- Evalueringsreferatet,
- Underretningsmeddelelse til tilbudsgiverne og
- Kontrakten.

Er I omfattet af udbudslovens afsnit IV

- Annoncen fra udbud.dk, eller et link til den. Dette skal fremgå af annoncen:
Beskrivelse af opgaven
Kontaktoplysninger
Tilbudsfrist og evt. ansøgningsfrist
Ordregivers adresse
Kriterier for tildeling
- Kontrakten.

Er I omfattet af udbudslovens afsnit V

- Det eller de tilbud, som er indhentet, eller
- Annoncen fra udbud.dk eller jeres egen hjemmeside, eller et link til den, og
- Kontrakten.

Særligt om kunstig opdeling

Du må ikke kunstigt opdele dit projekt i to eller flere underentrepriser for dermed at komme under tilbudslovens tærskelværdi på 300.000 kr./tærskelværdierne i udbudsloven.

Særligt om udvidet kontrakt om køb af varer eller tjenesteydelser

Hvis I efterfølgende vil tilføje noget til eller udvide en kontrakt om varekøb eller tjenesteydelser, skal den nye del også i udbud. Efter udbudsreglerne accepteres dog mindre udvidelser inden for en bagatelgrænse på op til 10 % af den oprindelige kontrakt på varekøbet eller købet af tjenesteydelser uden nyt udbud. Udvider I entreprisen med mere end 10 %, vil det kun blive accepteret uden nyt udbud, hvis behovet for ændringen ikke har kunnet forudses af en påpasselig ordregiver, hvis kontraktens overordnede karakter ikke ændres, og hvis ændringen ikke overstiger 50 % af værdien af den oprindelige kontrakt. Vi vil bede jer om at dokumentere, at disse tre betingelser er opfyldt.

Særligt om projektet som del af en større entreprise

Hvis de projektaktiviteter, vi kan give tilskud til, indgår som en del af en større kontrakt, er det den samlede kontraktsum, der afgør, om I er omfattet af udbudsreglerne, og i givet fald hvilket regelsæt, som gælder. Det betyder, at vi skal kontrollere, om I har opfyldt udbudsreglerne for hele kontrakten.

Eksempel på projekter som er en del af en større entreprise:

I indgår en samlet kontrakt på 10 mio. kr., men søger kun om tilskud til 1 mio. kr. heraf. I opnår tilsagn om tilskud til 20 % af 1 mio. kr. Når I søger om udbetaling, konstaterer vi, at der er fejl i udbuddet vedr. den samlede kontrakt på 10 mio. kr. Selv om fejlen ligger i en anden del af det samlede projekt, som har været eller skulle have været i udbud, end den del vi giver tilskud til, skal vi reducere udbetalingen. Vi reducerer dog kun i forhold til de 1 mio. kr., som er tilskudsberettiget.

Nedsættelse

Vi nedsætter værdien af de tilskudsberettigede udgifter for et projekt, hvis vi konstaterer, at I er omfattet af udbudsloven, men reglerne ikke er overholdt.

Hvis der er udgifter i jeres projekt, som vedrører opgaver, I ikke har konkurrenceudsat, men som skulle have været i udbud efter de gældende regler, vil vi nedsætte denne del af tilskudsgrundlaget. Tilskudsgrundlaget vil blive nedsat forholdsmæssigt ud fra en konkret vurdering af, hvor alvorlig og omfattende forseelsen er.

Vi nedsætter med maksimalt 25 %, når det er udbudslovens afsnit IV og V, der ikke er overholdt. Hvis du har konkurrenceudsat din opgave, men på anden måde overtræder udbudsreglerne, vil vi nedsætte tilskudsgrundlaget med 25, 10 eller, i visse mindre alvorlige tilfælde, 5 eller 0 % af de udgifter, som forseelsen vedrører. Se eksempler nedenfor.

Vi nedsætter med 100 %, når det er udbudslovens afsnit II (EU's udbudsregler), der ikke er overholdt. Hvis du har annonceret din opgave, men på anden måde overtræder udbudsreglerne, vil vi nedsætte tilskudsgrundlaget med 100, 25, 10 eller i visse mindre alvorlige tilfælde 5 % af de udgifter, som forseelsen vedrører.

Hvis det viser sig, at du ikke har holdt al dokumentation tilgængelig i 5,5 år, jf. ovenfor, kan det også medføre, at tilskuddet nedsættes forholdsmæssigt ud fra en vurdering af alvoren, omfanget og varigheden af forseelsen.

Eksempler på fejl i udbud, som fører til støttenedsættelse i forbindelse med bygge- og anlægsprojekter:

- Når du skal opføre en bygning eller udføre et anlægsarbejde til en pris over 300.000 kr., skal du kunne dokumentere, at du skriftligt har indhentet mindst to underhåndsbud, og givet samme oplysninger om kriteriet for valg af leverandør til begge, og at du har valgt et af dem til opgaven for at få tilskud fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Hvis du – selv om du oprindeligt har indhentet tilbud, som loven kræver – senere har valgt en tredje leverandør, som ikke har afgivet tilbud i samme runde, nedsætter vi tilskudsgrundlaget med 25 %, fordi opgaven ikke er lovligt konkurrenceudsat.

- Hvis din bygge- og anlægsopgave skal gennemføres som en totalentreprise, hvor kun en enkelt leverandør gennemfører hele projektet for dig, skal du også skriftligt udbyde opgaven som en totalentreprise, og give samme oplysninger om kriteriet for valg af leverandør til begge. Du skal så kunne dokumentere, at du har modtaget mindst to underhåndsbud på opgaven som totalentreprise, og at du har valgt en af dem til opgaven for at få tilskud fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Hvis du oprindeligt har udbudt dine opgaver som delentrepriser, men senere lader dem udføre samlet af én entreprenør i en totalentreprise, nedsætter vi tilskudsgrundlaget med 25 %, fordi du så ikke reelt har konkurrenceudsat den samlede totalentreprise.

Eksempler på fejl i udbud, som fører til støttenedsættelse i forbindelse med køb af varer og tjenesteydelser:

- Når I skal købe en vare eller en tjenesteydelse, som har en klar grænseoverskridende interesse, det vil sige, at leverandører fra andre medlemslande kan tænkes at ville byde på opgaven, skal I kunne dokumentere, at I har annonceret kontrakten på udbud.dk. for at få tilskud fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Hvis I kun har indhentet underhåndsbud på opgaven, er opgaven ikke lovligt konkurrenceudsat, og vi nedsætter tilskudsgrundlaget med 25 %.

- Når I skal købe en vare eller tjenesteydelse, som har en værdi af mere end 500.000 kr., men ingen klar grænseoverskridende interesse, skal I sikre, at indkøbet foregår på

markedsmæssige vilkår. I skal kunne dokumentere, at I enten har gennemført en markedsafdækning og på grundlag af denne indhentet et tilbud, eller at I har indhentet to eller flere tilbud, eller annonceret på jeres egen hjemmeside.

Hvis I ikke kan dokumentere, at I på en af disse måder har sikret jer, at købet foregår på markedsmæssige vilkår, nedsætter vi tilskudsgrundlaget med 25 %.

Reglerne

Det er vigtigt, at I selv orienterer jer om udbudsreglerne. I finder informationen på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside,

<http://www.kfst.dk/Offentlig-konkurrence>

<http://www.kfst.dk/Offentlig-konkurrence/Udbud/Vejledninger-om-udbudsregler>

<http://www.kfst.dk/Menu/Soegeresultatsside?q=vejledning%20til%20tilbudsloven>

Vær opmærksom på, at I skal følge de regler, der gælder, når I gennemfører jeres projekt. Følg selv med på ovenstående links for at være opdateret på ændrede regler.

17. Kriterier og forpligtelser

Kriterier for støtteberettigelse

Tilsagn om tilskud er betinget af følgende:

1. At projektet ikke påbegyndes, før ansøger har modtaget igangsætningstilladelse.
2. At tilsagnshaver er ansvarlig for, at projektet gennemføres.
3. At tilsagnshaver, inden anlægsarbejdet påbegyndes, indsender to direkte sammenlignelige tilbud for udgifter over 50.000 kr. vedrørende gennemførelsesprojekter til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, hvis der er søgt tilsagn om tilskud hertil. Landbrugs- og Fiskeristyrelsen kan i særlige tilfælde dispensere herfra, læs mere i afsnit 15. *Udgifternes rimelighed*.
4. At tilsagnshaver opnår de nødvendige tilladelser fra offentlige myndigheder inden anmodning om udbetaling indsendes (se nedenstående afsnit).
5. At tilsagnshaver sikrer, at kontrolmyndigheden har adgang til projektområderne og det fysiske projektmateriale i forbindelse med kontrol.

Endvidere er tilsagn om tilskud til gennemførelse af et projekt betinget af, at du sikrer, at Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, eller den de har bemyndiget hertil, har adgang til at foretage målinger i projektet.

Vi træffer afgørelse om bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud, hvis et eller flere kriterier for støtteberettigelse ikke er opfyldt. Se også afsnittet *Bortfald af tilsagn, tilbagebetaling og nedsættelse af tilskud*.

Forpligtelser

Som tilsagnshaver er du forpligtet til følgende:

1. At gennemføre projektet i overensstemmelse med tilsagnet.
2. Give de oplysninger, vi beder om, i indtil 2 år efter, at projektet er afsluttet. Vi kan bede om oplysninger, som er nødvendige for at kunne overvåge og evaluere Hav og fiskeriudviklingsprogrammet, især med hensyn til at opfylde specifikke mål og prioriteter.
3. Have et særskilt regnskabssystem eller en passende regnskabskode for alle transaktioner med tilknytning til projektet (se nedenstående beskrivelse).

4. Afslutte projektet senest den dato, vi har anført i tilsagnet, dog senest 1 år fra datoen for tilsagn for forundersøgelser og 3 år fra datoen for tilsagn for gennemførelser.
5. Holde dokumentation, der dokumenterer, at udbudsloven eller lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren er overholdt, tilgængelig i mindst 5,5 år fra datoen for slutudbetaling af tilskud, hvis projektet eller dele heraf er omfattet af udbudsloven eller lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren.
6. At holde ansøgning om udbetaling af tilskud med tilhørende originale regnskabsbilag tilgængelig i mindst i 5,5 år, regnet fra datoen for slutudbetaling af tilskud.
7. At sørge for, at projektet ikke ændres væsentligt, ophører eller flyttes uden for projektområdet, i 5 år fra datoen for slutudbetaling.
8. Styrelsen fastsætter i tilsagnet nærmere betingelser om tilsagnshavers forpligtelse til at informerer om den offentlige medfinansieret af projektet, og styrelsen kan offentligere resultaterne af de projekter, som modtager tilsagn (se afsnittet *Information og offentlig omtale af tilskud ("skiltning")*). '
9. Tilsagn om tilskud er endvidere betinget af, at tilsagnshaver sender udbetalingsanmodning rettidigt til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Vi kan efter en konkret vurdering træffe afgørelse om helt eller delvist bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud ved manglende opfyldelse af en forpligtelse. Vi kan også nedsætte tilskuddet eller udbetalingen ved manglende overholdelse af en forpligtelse. Se også afsnittet *Bortfald af tilsagn, tilbagebetaling og nedsættelse af tilskud*.

Generelle betingelser

Tilsagn om tilskud er endvidere betinget af, at tilsagnshaver sender udbetalingsanmodning rettidigt til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen. Tilsagnshaver skal sende ansøgning om udbetaling, opgørelse over betalte tilskudsberettigede udgifter, alle udgiftsbilag, dokumentation for betaling af alle udgifter, de eventuelle nødvendige tilladelser til projektet fra offentlige myndigheder, dokumentation for eventuelle offentlige tilskud og slutrapport senest 3 måneder efter den dato, hvor projektet senest skal være afsluttet. Kommunal egenfinansiering betragtes ikke som "anden offentlig medfinansiering".

Oplysningspligt

Hvis vi forlanger det, skal du i hele perioden, hvor betingelser for tilsagn om tilskud skal opfyldes, afgive en erklæring til os om, hvorvidt betingelserne for tilsagn om tilskud fortsat opfyldes. Du har også pligt til at give os skriftlig meddelelse om forhold, der kan medføre bortfald af tilsagn eller tilbagebetaling eller nedsættelse af tilskuddet.

Særskilt regnskabssystem eller særlig regnskabskode

Du skal sikre, at de projektrelaterede udgifter og indtægter enten bogføres med en særlig kode i dit regnskabssystem eller på særskilte konti i et separat regnskabssystem, der omfatter samtlige transaktioner vedrørende projektet. Samtlige fakturaer skal kunne genfindes entydigt på denne konto.

Tilladelser fra offentlige myndigheder

Hvis projektets start og/eller gennemførelse kræver offentlige tilladelser, skal du oplyse dette i ansøgningsskemaet, og du skal oplyse, hvilke tilladelser det drejer sig om.

På udbetalingstidspunktet skal du sammen med din ansøgning om udbetaling af tilskud sende de nødvendige tilladelser til projektet fra offentlige myndigheder. Det kan være i form af kopi af de nødvendige dele af tilladelsen, f.eks. tilladelser efter Naturbeskyttelseslovens §3.

Tilskuddet kan ikke udbetales, før denne dokumentation foreligger.

Tilladelsen til projektet må ikke være givet for en begrænset tidsperiode.

18. Sådan skal du informere om dit projekt ("skiltning")

I ansøgningsmaterialet har vi angivet nogle mulige forslag til, hvordan du kan informere om tilskuddet og bidraget fra den Europæiske Union. Du kan vælge én af disse eller du kan angive en anden, hvis du mener, den passer bedre til den støttede aktivitet. Din informationsaktivitet skal være proportional med projektets størrelse, men EU-logo skal have en fremtrædende placering, og der skal også altid være en henvisning til Den Europæiske Hav- og Fiskerifond.

Hvor kan du informere om tilskuddet

Du kan informere om støtten på følgende måde

- Oplyse om støtten på informations- og kommunikationsmateriale. Det vil sige på publikationer (f.eks. forundersøgelserapporter), pjecer, brochurer, nyhedsbreve, annoncer, plakater, websteder, præsentationer, attester, deltagerbeviser og lignende.
- Oplyse om støtten på et fysisk skilt. Det kan f.eks. være ved at sætte et skilt i styrehuset på et fiskerfartøj, et fysisk skilt ved et dambrug, et fysisk skilt i en reception på en forarbejdningsvirksomhed, eller lign.
- Oplyse om støtten på en lignende måde, og som du angiver i ansøgningseskemaet.

Krav til format

Hvis du vælger at informere om støtten på et skilt, er der ikke krav til størrelsen af skiltet eller til den fysiske placering af skiltet. Til gengæld er der klare regler for, hvordan og hvor, du placerer flag og logo sammen med teksten, herunder på websteder. Via nedenstående link kan du finde skabeloner til skilte: <http://lfst.dk/tvaergaaende/eu-reformer/fiskerireform-2014-2020/hav-og-fiskeriudviklingsprogrammet/offentliggoerelse-materiale-til-informationsaktiviteter-om-tilskud/>

Afslutning af projektet

I forbindelse med indsendelse af slutudbetalingsanmodningen skal du også indsende en slutrapport, og heri skal du oplyse om, hvordan du har informeret offentligheden om projektets formål, samt den økonomiske støtte til projektet. Du skal indsende fotos til dokumentation af "skiltning".

19. Særligt om opretholdelse af projektet

Hvis du har fået tilskud til vandløbsrestaurering, må projektet ikke ændres væsentligt, ophøre eller flytte uden for projektområdet, i 5 år fra datoen for slutudbetaling.

Udstyr og investeringer

Hvis udstyret går i stykker inden for projektperioden, skal det repareres for din regning. Er det ikke muligt at reparere det pågældende udstyr, skal du erstatte det for egen regning.

Hvis udstyret går i stykker efter projektperioden, men inden for 5-årsperioden, og der ikke længere er brug for genstanden, vil vi normalt ikke forlange, at genstanden erstattes, men den skal stadig opbevares.

Skriftligt og elektronisk materiale

Hvis projektet omfatter udarbejdelse af artikler og andet skriftligt eller elektronisk materiale, skal du opbevare dette materiale i 5,5 år fra slutudbetaling.

Fakturaer og betalingsdokumentation

Du skal opbevare faktura og dokumentation for betaling af dine udgifter i projektet i 5,5 år efter datoen for slutudbetaling af tilskud.

Du skal endvidere opbevare faktura og dokumentation for betaling af det defekte udstyr i 5,5 år efter datoen for slutudbetaling af tilskud.

Hvis du er i tvivl, skal du kontakte os.

20. Igangsætning af projektet

Når du har indsendt din ansøgning om tilsagn om tilskud til projektet til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, kvitterer vi for modtagelsen. Projektet må sættes i gang for din egen regning og risiko, når Landbrugs- og Fiskeristyrelsen har givet tilladelse hertil. Det betyder, at hvis din ansøgning senere resulterer i et tilsagn, kan projektudgifter, du har afholdt fra datoen for igangsætningstilladelsen, indgå i tilskudsgrundlaget. Hvis ansøgningen ikke resulterer i et tilsagn, må du selv betale alle projektudgifter.

21. Besked om afgørelse om tilsagn

Når vi har behandlet din ansøgning og truffet afgørelse om, hvorvidt du får tilsagn om tilskud eller afslag til dit projekt, sender vi afgørelsen til dig.

Hvis du får tilsagn om tilskud til dit projekt, sender vi et tilsagnsbrev. Tilsagnet indeholder et budget over de godkendte, tilskudsberettigede udgifter samt en oversigt over betingelser.

Hvis du får delvist tilsagn om tilskud til dit projekt, indeholder tilsagnet desuden begrundelser (inkl. henvisning til lovgrundlag) for de dele af projektet, som vi ikke har fundet tilskudsberettiget, samt en klagevejledning.

Hvis du får afslag til dit projekt, sender vi et afslagsbrev med begrundelser (inkl. henvisning til lovgrundlag) for afslaget samt en klagevejledning.

22. Projektperioden

Vi fastsætter projektperioden i tilsagnet, herunder start- og slutdato.

Projektperioden starter den dag, du har modtaget kvitteringsbrevet til din ansøgning om tilsagn om tilskud fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Projektperioden er som udgangspunkt 1 år for forundersøgelser og 3 år for etableringsprojekter. Vi fastsætter projektperioden i tilsagnet, herunder start- og slutdato.

Hvis du søger om slutudbetaling, inden de 1 eller 3 år er gået, slutter projektperioden den dag, Landbrugs- og Fiskeristyrelsen modtager din ansøgning om slutudbetaling.

23. Klageadgang

Du kan klage skriftligt over Landbrugs- og Fiskeristyrelsens afgørelser under vandløbsrestaureringsordningen senest 4 uger fra den dag, du modtog afgørelsen.

Du sender klagen til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen med e-mail til: vandnatur@lfst.dk

Du kan bruge klageskemaet, som du finder på vores hjemmeside lfst.dk/klageskema.

Med mindre, vi finder grundlag for at genoptage sagen og træffe ny afgørelse, sender vi klagen sammen med vores kommentarer videre til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse i sagen. Afgørelser truffet af Miljø- og Fødevareklagenævnet kan ikke indbringes for anden offentlig myndighed.

Modtager vi klagen for sent, vil den som udgangspunkt ikke blive behandlet.

24. Ændring af projektet

Du kan søge om ændring af et projekt vedrørende:

- Forlængelse af projektperioden.
- Ændring af projektindholdet.
- Ændring af budgettet.

Du skal søge om ændring af projektet hos Landbrugs- og Fiskeristyrelsen for alle tre ændringstyper.

Du skal sende din ansøgning om ændring via Tast selv-service. I Tast-selv-service skal du finde dit seneste indsendte ansøgningskema og rette i dette. Herefter genfremsender du skemaet med ændringerne. Din beskrivelse af, begrundelse for og bemærkninger til ændringen skal du skrive i bemærkningsfeltet eller uploade under fanen *Bilag*. Link til Tast selv-service finder du på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen. Her finder du også links til vejledning i brug af Tast selv-service.

Din ansøgning om ændring skal være modtaget i Landbrugs- og Fiskeristyrelsen senest 2 måneder før den dato, hvor projektet senest skal være afsluttet, og din ansøgning om ændring skal være begrundet.

Ansøgning om forlængelse af projektperioden skal være modtaget i Landbrugs- og Fiskeristyrelsen senest 10 dage før projektperioden udløber. Du kan derfor ikke få godkendt en ændring, som vi modtager efter projektperiodens udløb.

Alle ændringer skal godkendes af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, inden du sætter ændringen i gang. Det betyder også, at vi ikke kan godkende ændringer med tilbagevirkende kraft. Du skal derfor hele tiden være opmærksom på, om projektet forløber, som det skal, eller om du har behov for at søge om at ændre projektet, så ændringerne kan iværksættes fremadrettet efter vores godkendelse.

Vi kan godkende dit ønske om at ændre projektet på betingelse af, at ændringen efter vores vurdering er i overensstemmelse med projektets formål. En ansøgning om ændring kan ikke godkendes, hvis ændringen betyder, at projektet i sin ændrede form ikke overholder kriterierne.

Tilsagnet kan ikke forhøjes i forbindelse med en ændring af projektet.

Når vi har behandlet din ansøgning om ændring og truffet afgørelse, meddeler vi dig den endelige afgørelse.

Forlængelse af projektperioden

Din ansøgning om forlængelse af projektperioden skal indeholde følgende oplysninger:

- Kort redegørelse for årsagen til, at projektet er forsinket og ikke kan gennemføres inden for fristen i tilsagsbrevet.

- Angivelse af dato for, hvornår projektet kan afsluttes.
- Begrundet redegørelse for, hvordan projektet realistisk kan gennemføres inden for den forlængede periode.

Ændring af projektindholdet

Din ansøgning om at ændre projektets indhold, skal indeholde følgende oplysninger:

- Begrundelse for ændringen.
- Beskrivelse af ændringen.
- Beskrivelse af, hvad ændringen betyder for projektet.

Betyder ændringen at projektområdet ændrer sig, skal ændringen indtegnes i IMK.

Ændring af budgettet

Hvis du ikke har søgt om budgetændring, vil vi ved udbetaling af tilskud kunne godkende en forhøjelse af de enkelte omkostningsarter med maksimalt 10 %. Tilskuddet kan dog ikke forhøjes.

Du skal søge om budgetændring, hvis du ønsker at forhøje en eller flere omkostningsarter med mere end 10 %, og du ønsker en omfordeling af budgettet, så en anden omkostningsart reduceres. Du skal ikke søge om budgetændring, hvis du ikke har behov for denne omfordeling i budgettet.

Ved en omkostningsart forstås:

- Hver af de 5 lønkategorier er hver især en omkostningsart.
- Hver udgift til konsulentbistand er hver især en omkostningsart.
- Materialeposten - indeholdende alle udgifter til materialer - er en omkostningsart.
- Analyseposten - indeholdende alle udgifter til analyser - er en omkostningsart.
- Information og møder - indeholdende alle udgifter - er en omkostningsart.
- Posten, der indeholder alle andre omkostninger, er en omkostningsart.

Din ansøgning om budgetændring skal indeholde følgende oplysninger:

- Begrundelse for ændringen.
- Et nyt budget.
- Nye tilbud, hvis budgetændringen omfatter indkøb af varer eller ydelser med en pris over 50.000 kr.

Du skal være opmærksom på, at hvis timesatsen for **konsulentbistand** forhøjes i forhold til den godkendte timesats i tilsagnet, skal du altid søge om en budgetændring uanset størrelsen af ændringen.

Eksempel på konsekvens, hvis du ikke søger om budgetændring:

Omkostningsart	Det godkendte budget jf. tilsagnsbrev	De faktiske betalte udgifter	Godkendte udgifter, + evt. op til max 10 %
Løn til personale, lønkategori 2	50.000	90.000	55.000
Løn til personale, lønkategori 3	250.000	350.000	275.000
Konsulentbistand	590.000	460.000	460.000
Analyser	5.000	5.000	5.000
I alt	895.000	905.000	795.000

Eksemplet viser, at der er godkendt et budget på 895.000 kr., men de faktiske udgifter endte på 905.000 kr. Samtidig er udgifterne for de fleste omkostningsarter ændret betydeligt (mere end 10 %) ift. tilsagnet. Da der ikke søgt om budgetændring, vil vi maksimalt kunne godkende udgifter for 795.000 kr., fordi vi kun kan godkende ændringer op til max 10 %.

25. Overdragelse af tilsagn

Vi kan efter ansøgning tillade, at tilsagnet overdrages til en anden kommune. Det er en betingelse, at den nye ansøger selvstændigt ville kunne opnå tilsagn efter den pågældende bekendtgørelse. Den, der får overdraget tilsagnet, overtager alle rettigheder og forpligtelser efter tilsagnet.

Den oprindelige tilsagnshaver skal endte gå ind i ansøgningsskemaet og lave en bemærkning i bilagsfanen eller sende en mail til vandnatur@lfst.dk. Ansøgning om tilladelse til at overdrage tilsagnet til en anden skal begrundes. Skemaet skal sendes til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Din ansøgning om ændring af tilsagnshaver skal sendes hurtigst muligt og skal være modtaget i Landbrugs- og Fiskeristyrelsen straks efter, den kommende, nye tilsagnshaver har underskrevet overdragelseskemaet. Vi kan ikke godkende overdragelsen med tilbagevirkende kraft. Overdragelsen vil tidligst kunne godkendes fra den dato, vi har modtaget ansøgning om overdragelse.

26. Afslutning af projekt

Når projektets aktiviteter er gennemført i overensstemmelse med betingelserne i tilsagnet, kan du søge om slutudbetaling af tilskuddet.

Udtalelse fra Miljøstyrelsen om gennemført projekt

Din anmodning om udbetaling skal være vedlagt en udtalelse fra Miljøstyrelsen om, at projektet (forundersøgelse eller gennemførelse) er gennemført i overensstemmelse med tilsagnets indhold.

For udbetaling af tilskud til forundersøgelser fås udtalelsen fra Miljøstyrelsen ved at indsende forundersøgelsen til vandprojekter@mst.dk sammen med en anmodning om udtalelse om gennemført forundersøgelse. Forundersøgelsen bør indeholde alle de oplysninger som kommunen har opnået tilskud til.

For udbetaling af tilskud til etablering fås udtalelsen ved at indsende en redegørelse for projektets gennemførelse med billeddokumentation til vandprojekter@mst.dk sammen med en anmodning om udtalelse om gennemført projekt. Redegørelsen bør som minimum indeholde en kort beskrivelse af, hvilke problemer der løses ved gennemførelsen af indsatsen, hvornår projektet blev gennemført, en beskrivelse af hvorledes projektet blev gennemført, med længde, fald etc. Et godt råd er at gennemgå projektbeskrivelsen som den blev fremsendt ved ansøgningen eller senere projektændringer, og beskrive hvorledes disse anlægselementer er blevet gennemført. Afslutningsvist beskrives, hvilken effekt der forventes af gennemførelsen. Hvis projektet har resulteret i et nyt tracé for vandløbsstrækningen vedlægges GIS-filer eller kortmateriale, der viser det nye tracé.

Anmodning om udtalelse inklusive bilag sendes til Miljøstyrelsen på mail til adressen: vandprojekter@mst.dk

Slutrapport

Når projektet er gennemført, skal du sende en slutrapport til os samtidig med din ansøgning om slutudbetaling.

Det er en betingelse for slutudbetaling, at vi har modtaget og godkendt din slutrapport.

Din slutrapport skal udarbejdes på det samme skema, som du bruger til din ansøgning om slutudbetaling af tilskud. Skemaet findes på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen.

I slutrapporten skal du bl.a. oplyse 1) de effekter, du forventede på ansøgningstidspunktet (se ansøgningsskemaet), 2) de effekter, der reelt er skabt ved afslutning af projektet, og 3) de effekter, der yderligere forventes fremadrettet efter afslutning af projektet, som følge af projektet.

De parter, der samarbejder i projektet, skal underskrive slutrapporten.

27. Udbetaling af tilskud

I dette afsnit beskrives nogle få emner vedrørende udbetaling af tilskud. Du kan læse mere om udbetaling af tilskud i udbetalingsvejledningen, som findes på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen. Det er vigtigt at læse udbetalingsvejledningen allerede i forbindelse med, at du søger om tilsagn om tilskud.

Udbetalingskema

Du skal sende din ansøgning om udbetaling af tilskud via Tast selv-service. Link til Tast selv-service finder du på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen. Her finder du også links til vejledning i brug af Tast selv-service.

Fuld bilagskontrol

Når du søger om udbetaling af tilskud, skal du vedlægge alle udgiftsbilag og dokumentation for betaling.

Krav til faktura

En faktura skal indeholde (se også *Udbetalingsvejledningen*):

- Tilsagnshavers navn og adresse.
- Fakturaudsteders navn, adresse og CVR-nr. (eller CPR-nr. hvis CVR-nr. ikke findes).
- Fakturadato.
- Beskrivelse af leverancen, inkl. mængde og art af de leverede varer, så det er muligt at se sammenhængen til projektet, der er givet tilsagn til.
- Betalingsdato.
- Bankoplysninger
- Betalings ID – betalingsinformation om fakturaudsteders kontonummer og faktura nr.
- Momsgrundlaget, dvs. beløb ekskl. moms, momsbeløbet, beløb inkl. moms.
- Eventuelle rabatter og prisnedslag.

Det er afgørende for udbetaling, at faktura er udstedt til tilsagnshaver. Fakturaen skal betales fra tilsagnshavers bankkonto.

Krav til betalingsdokumentation

Se *Udbetalingsvejledningen*.

Modregning

Hvis Landbrugs- og Fiskeristyrelsen har restancer på vandløbsrestaureringsordningen eller på andre af vores ordninger, kan det blive modregnet ved udbetaling af tilskud under vandløbsrestaureringsordningen.

Nemkonto

Vi overfører tilskuddet til din Nemkonto.

Indberetning af tilskud til SKAT

Vi indberetter det udbetalte tilskud til skattemyndighederne. Med hensyn til afklaring af skattemæssige konsekvenser anbefaler vi, at du selv tager kontakt til SKAT.

28. Sagsbehandlingstid

Vores tværgående mål for projektstøtteordningerne er, at vi giver svar (tilsagn eller afslag) til 75 % af ansøgningerne om tilsagn om tilskud senest 3 måneder fra ansøgningsfristens udløb, hvis sagen er fuldt oplyst.

Vi oplyser yderligere om den forventede sagsbehandlingstid på den konkrete ordning på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen.

29. Evaluering efter projektets afslutning

I perioden efter du har afsluttet projektet og fået udbetalt tilskud, kan vi bede om oplysninger om dit projekt. Du skal give de oplysninger, vi beder om, i indtil 2 år efter, at projektet er afsluttet. Dine oplysninger er nødvendige for at kunne overvåge og evaluere Hav- og fiskeriudviklingsprogrammet, især med hensyn til specifikke mål og prioriteter.

30. Projektet opgives

Hvis du ikke gennemfører projektet, skal du hurtigst muligt oplyse Landbrugs- og Fiskeristyrelsen om det. Hvis projektet opgives, efter udbetaling, vil det udbetalte beløb blive krævet tilbagebetalt. Ved opgørelse af tilbagebetalingskrav tillægges der renter i overensstemmelse med renteloven. Rentetillægget udgør dog mindst 50 kr.

31. Kontrol på stedet

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen foretager kontrol på stedet i forbindelse med administration af ordningen.

Vi udfører den fysiske kontrol samt efterfølgende kontrol i opretholdelsesperioden.

Vi kan til brug for kontrollen indhente oplysninger fra andre offentlige myndigheder i nødvendigt omfang i overensstemmelse med § 10 i Lov om Hav- og Fiskerifonden.

For at kunne gennemføre kontrollen har vi eller andre personer med bemyndigelse dertil, mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til lokaliteter, der ejes eller drives af dig som tilsagnshaver. Dette gælder også adgang til regnskaber, forretningsbøger, udbudsmateriale m.v., herunder også materiale, der opbevares i elektronisk form, og anden relevant dokumentation.

Du skal yde den nødvendige vejledning og hjælp ved kontrollens gennemførelse. Du skal sikre, at kontrolmyndigheden har adgang til at besigtige projektet i forbindelse med kontrol.

32. Bortfald af tilsagn, tilbagebetaling og nedsættelse af tilskud

Bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud

Vi kan træffe afgørelse om bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud, hvis:

- Du har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse.
- Du tilsidesætter dine pligter om at afgive oplyser, som Landbrugs- og Fiskeristyrelsen beder om 2 år efter projektet er afsluttet.
- Projektet ikke gennemføres i overensstemmelse med tilsagnet.
- Betingelserne for tilsagn om tilskud ikke er opfyldt (Se afsnittet *Kriterier og forpligtelser*).
- Du ikke sikrer, at kontrolmyndigheden har adgang til at kontrollere projektet,
- Du ikke afgiver alle de data og oplysninger, der er nødvendige for at kunne overvåge og evaluere det operationelle program, navnlig med hensyn til at opfylde specifikke mål og prioriteter.

I tilfælde af tilbagebetalingskrav vil der blive pålagt renter, som beregnes fra tidspunktet for meddelelse af tilbagebetalingskravet med den rentesats, der er fastsat i renteloven.

I tilfælde af grove misligholdelser kan straf komme på tale.

Nedsættelse af tilskud

Vi kan opretholde tilsagnet eller foretage en proportionel nedsættelse af den samlede værdi af de tilskudsberettigede udgifter for et projekt, hvis vi vurderer, at følgende ikke er overholdt:

- Du som tilsagnshaver ikke indsender udbetalingsanmodning, opgørelse over betalte tilskudsberettigede udgifter, alle udgiftsbilag, dokumentation for betaling og slutrapport rettidigt til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.
- Projektet eller dele heraf er omfattet af EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler, ikke holder dokumenter, som dokumenterer, at EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler er overholdt, tilgængelige i mindst 5 år fra slutudbetaling.
- Betingelsen om, at projektet ikke ændres væsentligt, ophører eller flyttes i 5 år fra slutudbetaling af tilskud.
- Betingelsen om, at du holder dokumentation, der dokumenterer, at EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler er overholdt, tilgængelig i mindst 5,5 år fra datoen for afsluttende udbetaling, hvis projektet eller dele heraf er omfattet af EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler.
- Din forpligtelse til at informere om den offentlige medfinansiering af projektet, herunder krav om skiltning.
- Din forpligtelse til at opbevare udbetalingsanmodninger med tilhørende originale regnskabsbilag – også elektroniske bilag i 5,5 år fra datoen for afsluttende udbetaling.
- EU's udbudsregler eller reglerne i tilbudsloven.

Tilskuddet vil blive nedsat ud fra en vurdering af art, grovhed, omfang og varighed af overtrædelsen, om der er tale om gentagelse, samt ud fra en vurdering af det eventuelle økonomiske tab for Den Europæiske Hav – og Fiskerifond, der vurderes at være forbundet med overtrædelsen.

Manglende overholdelse af tidsfrister

Tidsfrister skal til enhver tid overholdes, hvis du ikke ønsker, at dit tilskud bliver nedsat. Landbrugs- og Fiskeristyrelsen nedsætter tilskuddet som følge af manglende overholdelse af

enkelte tidsfrister eksempelvis i forbindelse med indsendelse af udbetalingsanmodning og projektets afslutning.

Ved manglende overholdelse af tidsfristen for projektets afslutning vil der ske en procentuel nedsættelse af det tilskudsberettigede beløb jf. tabel 1.

Tabel 1

Dage for sent afsluttet projektet	Nedsættelse af det støtteberettigede beløb
0-30	5 %
31-60	10 %
61-90	15 %
> 90	100 % + bortfald af hele tilsagnet

Udbetalingsanmodning skal indsendes senest 3 måneder efter projektperiodens slutdato. Selvom udbetalingsanmodningen indsendes for sent, gælder det stadig, at du skal have betalt dine udgifter senest 3 måneder efter projektperiodens slutdato og inden indsendelse af udbetalingsanmodning.

For manglende overholdelse af tidsfristen for indsendelse af udbetalingsanmodning vil der pr. kalenderdag ske en procentuel nedsættelse af slutudbetalingen jf. tabel 2.

Tabel 2

Dage for sent indkommet udbetalingsanmodning	Nedsættelse af slutudbetalingen
1-20	1 % pr. kalenderdag
>20	100 % + bortfald af hele tilsagnet

Hvis udbetalingsanmodningen indsendes mere end 20 dage efter fristen, nedsættes tilskuddet med 100 % og tilsagnet bortfalder.

Eksempel

Hvis du indsender din udbetalingsanmodning 5 dage efter fristen, nedsættes slutudbetalingen med 5 % jf. tabel 2.

Ved manglende overholdelse af både tidsfristen for indsendelse af udbetalingsanmodningen og for projektafslutning nedsættes tilskuddet efter bestemmelsen om manglende overholdelse af projektets afslutning.

Manglende særlig regnskabskode eller særskilt regnskabssystem

Hvis du ikke har en særlig regnskabskode eller et særskilt regnskabssystem til bogføring af de projektrelaterede udgifter, nedsætter vi dit tilskud. Nedsættelsen er 1 % af det samlede offentlige tilskud (EU og nationale midler), som vi udbetaler, dog maks. 50.000 kr. Vi trækker beløbet fra dit tilskud, inden vi udbetaler eller vi kræver en tilbagebetaling af tilskud.

Manglende overholdelse af udbudsregler

For manglende overholdelse af reglerne i udbudsloven eller lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren foretages der en forholdsmæssig nedsættelse af tilskuddet, se nærmere i afsnit 16. *Udbudsregler*.

Manglende opretholdelse af projektet

Manglende opretholdelse af dit projekt vil medføre et tilbagebetalingskrav jf. tabel 3.

Tabel 3

Omfang for projektets opretholdelse	Sanktionsprocent (tilbagebetalingsprocent)
Opretholdt i 0 - 35 måneder	80 %
Opretholdt i 35 - 60 måneder	40 %
Opretholdt i > 60 måneder	Ingen sanktion

Manglende opbevaring af dokumenter i 5,5 år

Hvis du ikke har opbevaret din udbetalingsanmodning og de tilhørende regnskabsbilag i 5,5 år fra datoen for slutudbetalingen, kræver vi en tilbagebetaling af dit tilskud. Vi kræver en tilbagebetaling af dit tilskud på 1 % af det samlede offentlige tilskud (EU og nationale midler), som vi udbetaler, dog maks. 50.000 kr.

Udbetaling på uretmæssigt grundlag

Hvis det senere konstateres, at tilskud er udbetalt på uretmæssigt grundlag, kan vi bortfalde tilsagnet og kræve fuld tilbagebetaling eller nedsætte tilskuddet og kræve en del af tilskuddet tilbagebetalt.

33. Straffebestemmelser og svig

Straffebestemmelser

Hvis reglerne ikke overholdes, kan du efter § 12, stk. 1 i Lov om Hav- og Fiskerifonden straffes med bøde. Der kan pålægges selskaber mv. (juridiske personer) straffeansvar efter reglerne i straffelovens kapitel 5.

Svindel med tilskudsberettigelse eller brug af tilskud

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen kontrollerer ansøgninger om tilskud for svig. 'Svig' er den betegnelse, EU-kommissionen bruger for bevidst misbrug af EU-midler.

Svig defineres i denne sammenhæng som en forsætlig handling, der påvirker retten til tilskud eller omfanget af tilskud. Det kan være ukorrekte erklæringer eller dokumenter, tilsidesættelse af en oplysningspligt eller anvendelse af midler eller investeringer til andet formål, end de var bevilget til.

Omgåelse af betingelserne for tilskud - herunder når ansøgeren kunstigt opdeler sin virksomhed eller bedrift for at få adgang til tilskud - betragtes også som svig.

Svig medfører, at tilskuddet helt eller delvist bortfalder og kan desuden medføre udelukkelse fra mulighed for tilskud¹⁶, bøde eller i alvorlige tilfælde fængselsstraf¹⁷.

34. Force majeure

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen kan anerkende tilfælde af force majeure og andre ekstraordinære omstændigheder, der forhindrer tilsagnshaver i at gennemføre projektet, og dermed ikke medfører bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud.

16 Art. 10 stk. 3 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 15. maj 2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2328/2003, (EF) nr. 861/2006, (EF) nr. 1198/2006 og (EF) nr. 791/2007 samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1255/2011, EU-Tidende 2014 nr. L 149 side 1, EHHF.

17 §289a, straffeloven (LBK nr. 1028 af 22. august 2013).

Force majeure og andre ekstraordinære omstændigheder kan navnlig anerkendes i følgende tilfælde:

- En alvorlig naturkatastrofe, der i væsentlig grad berører projektet.

Vi kan i ganske særlige tilfælde godkende andre ekstraordinære omstændigheder end de ovennævnte som force majeure.

Hvis tilsagnshaver ønsker at påberåbe sig force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder, skal dette meddeles Landbrugs- og Fiskeristyrelsen skriftligt senest 15 arbejdsdage efter det tidspunkt, hvor tilsagnshaver er i stand til at gøre det. Meddelelsen skal være vedlagt fyldestgørende dokumentationsmateriale.

Vi kan i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet bede om yderligere information. Hvis vi ikke modtager det materiale, vi beder om, vil vi træffe afgørelse om anerkendelse af force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder på det forelæggende grundlag.

Det er en betingelse for anerkendelse af force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder i konkrete tilfælde, at de indtrufne begivenheder forhindrer tilsagnshaver i at opfylde sine forpligtelser, og at tilsagnshaver ikke, ved en forholdsmæssig indsats, kunne have sikret sig herimod.

35. Landbrugs- og Fiskeristyrelsens brug af data

Oplysninger om projektet vil blive brugt af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen til sagsbehandling, administration, tilskudsudbetaling og kontrol.

Landbrugs- og Fiskeristyrelsen har i forbindelse med kontrol mulighed for at indhente oplysninger hos andre offentlige myndigheder i fornødent omfang, herunder med henblik på samkøring og sammenstilling af oplysningerne. Behandlingen af oplysningerne vil ske i overensstemmelse med persondatalovens regler. Oplysninger kun vil blive indhentet, i det omfang det er relevant for den konkrete afgørelse.

Offentliggørelse, bl.a. på internettet

Vi er dataansvarlige, og oplysninger om projektet vil blive brugt til bl.a. sagsbehandling, administration, tilskudsudbetaling og kontrol. Derfor skal du være opmærksom på følgende:

- Oplysningerne kan behandles af danske og europæiske revisions- og undersøgelsesorganer for at værne om EU's finansielle interesser. Endvidere kan de blive brugt til statistik, forskning, planlægning og evaluering.
- Oplysninger om navn, evt. firmanavn, adresse, projekttitel samt størrelse af det modtagne tilsagnsbeløb og det udbetalte tilskudsbeløb vil blive offentliggjort på vores hjemmeside.
- Alle kan anmode om aktindsigt i sager, der behandles af den offentlige forvaltning efter offentlighedsloven, og at der kun er få oplysninger/dokumenter, som er undtaget fra pligten til udlevering efter offentlighedsloven.

Efter Persondataloven har du mulighed for:

- At bede om indsigt i, hvilke oplysninger der behandles i forbindelse med projektet, jf. Persondatalovens § 31.

- At kræve at få rettet, slettet eller blokeret oplysninger, der er urigtige eller vildledende, eller på anden måde er behandlet i strid med lovgivningen, jf. Persondatalovens § 37.

36. Lovgrundlag

De gældende regler for vandløbsrestaureringsordningen fremgår af:

Danske regler (love og bekendtgørelser)

- Lov om Hav- og Fiskerifonden, lov nr. 1361 af 16. december 2014.
- Bekendtgørelse af lov om Hav- og Fiskerifonden nr. 19 af 4. januar 2017.
- **Bekendtgørelse nr. xx af xx. juli 2017** om tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering.
- Bekendtgørelsen nr. 1023 af 29. juni 2016 om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering.
- Udbudsloven, lov nr. 1564 af 15. december 2015.
- Lov om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter, lov nr. 1410 af 7. december 2007, som ændret ved lov nr. 1564 af 15. december 2015, § 198, herefter lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren.

EU-regler (forordninger)

- Europa Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. [508/2014](#) af 15. maj 2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2328/2003, (EF) nr. 861/2006, (EF) nr. 1198/2006 og (EF) nr. 791/2007 samt Europa Parlamentets og Rådets forordning nr. 1255/2011.
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. [1303/2013](#) af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning nr. 1083/2006.
- Kommissionens delegerede forordning (EU) [2015/531](#) af 24. november 2014 om supplerende bestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 fsva. fastsættelse af omkostninger, der er berettigede til støtte fra Den Europæiske Hav- og Fiskerifond mhp. at forbedre hygiejneforholdene, sundheden, sikkerheden og arbejdsforholdene for fiskere, beskytte og genoprette den marine biodiversitet og de marine økosystemer, modvirke virkningerne af klimaændringer og forbedre fiskerfartøjets energieffektivitet.
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning Direktiv [2008/56/EF](#) af 17. juni 2008 om fastsættelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet).
- Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. [480/2014](#) af 3. marts 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond.

- Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. [771/2014](#) af 14. juli 2014 om fastlæggelse i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond af modellen for de operationelle programmer, struktureringen af planerne for godtgørelse af de meromkostninger, som operatørerne har ved fangst, opdræt, forarbejdning og afsætning af visse fiskevarer og akvakulturprodukter fra regioner i den yderste periferi, modellen for indberetning af finansielle data, indholdet af forhåndsevalueringsrapporterne og minimumskravene til den evalueringsplan, der skal forelægges i henhold til reglerne for Den Europæiske Hav- og Fiskerifond
- Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. [772/2014](#) af 14. juli 2014 om fastsættelse af regler for den intensitet af offentlig bistand, der anvendes på de samlede støtteberettigede udgifter til visse operationer, der finansieres under Den Europæiske Hav- og Fiskerifond
- Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. [763/2014](#) af 11. juli 2014 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond med hensyn til tekniske karakteristika for oplysnings- og offentlighedsforanstaltninger og vejledning i udformning af det europæiske logo
- Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. [1014/2014](#) af 22. juli 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 af 15. maj 2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2328/2003, (EF) nr. 861/2006, (EF) nr. 1198/2006 og (EF) nr. 791/2007 samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1255/2011 med hensyn til indholdet og opbygningen af et fælles overvågnings- og evalueringssystem for operationer finansieret i henhold til Den Europæiske Hav- og Fiskerifond

37. Yderligere oplysninger

Denne vejledning, udbetalingsvejledning m.m. findes på vores hjemmeside lfst.dk i [Tilskudsguide](#) under vandløbsrestaureringsordningen.

Du er velkommen til at kontakte os, hvis du har spørgsmål på tlf. 33 95 80 00 eller erhverv@lfst.dk

Miljø- og Fødevareministeriet

Slotsholmsgade 12
1216 København K
Tel +45 33 92 33 01
mfvm@mfvm.dk
www.mfvm.dk